

VASÁRNAPI UJSÁG

14-1K SZÁM. 1884.

BUDAPEST, ÁPRIL 6.

XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt... Képföldi előfizetésekre a postai...

SALVATOR JÁNOS FŐHERCEG.

BUDAPEST közönségének fölvilágosultsága, józan gondolkozása és miveltége mellett nem sok dolog tesz oly fényes tanubi-zonyságot...

Bizonyos meglepéssel jegyezzük meg ezt, a mikor látjuk, hogy másutt a spiritizmus babonája annyira urrá lett a kedélyeken...

SALVATOR JÁNOS FŐHERCEG.

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Table with multiple columns containing financial data, company information, and insurance details. Includes sections for 'Kiadások', 'Huszonegyedik évi zárszámla 1883.', and 'Mérleg-számla 1883. december 31-én.'

Vertical text on the left side of the table, including names like 'Fuchs Rudolf', 'Hajos József', and 'Rudnyánszky Ferencz'.

kodóház tagjainál, ő nála megvan az az őstón, hogy tanulmányainak gyümölcsét másokkal is közölve, azt közkincsé tegye s a jelenkor szellemi életében tevéleges szerepet játszzék. Katonai szakmába vágó tárgyokról nem egy tanulmány, fejtegetés, bírálat jelent meg már az ő avatóitól kezdve, köztük olyan is, melyly az udvar nehezítését vonta magára véleményének talán nagyon is nyílt és leplezetlen kimondásával. Egy ily röpirata miatt egyszer el is vonták a kedvencz fegyverneménél, a tüzéség-nél való szolgálatból s áthelyezték a gyalogsághoz. Nem rég Bécsben a katonai tudományok művelésére alakult egyetlen tartott egy nagy méltánylattal fogadott fölvilágosítást, melynek tárgya az volt, hogy nem idomítani, de nevelni kell a katonát s hogy a lelkesedés azért, a hárczi a katonára harcol, sokszorosan fokozza harczai képességét. Határozottan kikelt a katonának gépszerű begyakorlása ellen s azt a módszert állította föl az egyedül helyesnek, mely a katonai szellemi képességeit fejleszti ki első sorban, a testieket csak közvetve, a szellemi képződés által.

Alig néhány napra e feltűnést keltő fölvilágosítás után egy balletet adtak elő töle a bécsi dalszínházban az «Assasinok» czimvel, mely szintén tetszéssel fogadtatott. Néhány év előtt a tüzéség újjászervezéséről irt egy névtelen értekezést, melyben akkor az orosz szövetség mellett harcolt. Nézeté azóta e tekintetben alaposan megváltozott s legutóbbi fölvilágosításában már a német hadsereget állítja olyanak, mely minden tekintetben mintaserü.

János főherceg a toscanai nagyhercegnek és második nejének, Mária Antoinettenek fia. 1852. november 25-én született. Gyermekéveit anyjánál, Brandeisban, az Elbe mellett töltötte. Majd a bécsi udvarhoz jött, a hol az uralkodó, ki élénk érdeklődéssel viseltetett az eleven szellemű fiu iránt, gondos nevelésben részesíté. Különös előszeretettel tanúsított a tüzéség iránt, így tehát a tüzési pályára készítetett elő. 1876-ban a 9-ik tüzésrezred ezredese lett. Az okkupációban ő is részt vett mint dandárparancsnok s ott lett tábornokká, 1879-ben pedig altábornagygyá. Egész 1881-ig Komáromban volt, a mikor is Bécsbe helyezték át, a hol most mint a 25-ik gyaloghadosztály és a tábori katonai tisztviselő iskola parancsnoka szolgál. Szabad óráiban sokat foglalkozik a zenével, sőt mint festő és költő is megismerlé erejét.

GOLGOTA.

Golgota kopáran felsötétlő orma!
Nevedet mi adja századoknak sorba?
Bérczek órájához egy parányi rög te!
Melyről azt se tudni, lábához kilökte?
S mégis úgy kiválsz az órájok sorából
Hogy egész világnak szeme reád bámul!

Iszonyatnak helye voltál hajdanában;
Koponyák tenyésztek szirted talajában;
Farkasok viraszták éjéd. — a vért nyalva,
S hollóárogásra ébredél hajnalra...
De az éjnek vére, hogy reád kiomla:
Szennyet, iszonyt rólad el-lemosott nyomba!

A sötét, sivar rög dus termő földé lett,
Bele hullván magva az örök eszmének;
S oldalán fris forrás fakadt izibe,
Örök zengő forrás, melynek neve: *ige*.
Zeng, zuhog e forrás, s hova tovább árad:
Hordja üde cseppjét az egész világnak.

Üde csepp!... oly tiszta, mint az égi harmat,
Mely születve keblén biboros hajnalnak:
Le-lezáll a völgyben elrejtett fűszárra
Szintugy mint a bércek zúgó csezdúrása;
És megújul köle fü, fa, virág sebtén...
... Az örök szeretet lelke ül e cseppben!...

Üde csepp!... ez mossa le a ronda szennyet
Az emberiségről, — mely porban fetrengett;
Hogy kezéről láncot, bilincset leverve,
Mint szabad lény fejté föl felé emelje,
S mint az örök szellem földi képe, mása,
Önmagában Istent: a teremőt lássa.

Üde csepp!... ma már a tenger áradatja,
Mely hajónk a távol part felé ringatja,
Hol az örök eszmét testesülve látod
S másik énedé lesz ten-felebarátod...
Egy hit, — egy törekvés milliók szívében...
Szeretet a földön... szeretet az égen...

Mi dicő szép eszme!... Ezért oma vére
Az emberfűnek Golgota földére...
De az ártatlan vér nem omlott hiába:
Beküldt az a föld legszűz zúgá...
Zsarnokot megingat, trónokat megrenget,
S újja teremti a régi-világrendet!...

Oh dicő nagy eszme! hányan meggyalázták?
Vérezőbe mártva tiszta fehér zászlad...
Hányan szórnak követ ma is Golgotára?...
S az emberiségnek legszűz oltára
Ma is e komor hegy... Századoknak sirja
Körüle, — s az idő mind hiába vijja!...

Eszme eszme után kél, s enyészik újra;
A kor szele mintegy hab hab után fújja...
Forgószél a legtöbbször; felesap a magasba,
S a szegény tömeget magával ragadja...
És ha visszahullt az, összezúzza, tépve?...
... *Őt keresi ismét, a ki meghalt érte!*...

Golgota! központja a világ lelkének!
A kutatva kétél ész csak hozzád tér meg!
És feléd ver a szív jó, rossz közt habozva,
Vagy ha szenvedések kinyja ostorozza...
... Delejontja te vagy, ha reményem telí;
S hánykodó hit újra csak feléd emeli!...

... Fénytorony az élet forgó habzajában!
Nélkül a vándor tapogat hiában!...
Ha kioltja fényed, nem tud havá menni,
Mert körötte nyomban: a *hián*, a *semmi!*
Czél találni nem tud többé önmagától...
Bárhová tekintsen: *...köl elől...köl hátul!*

ILLYÉS BALINT.

UTAZÓ KALANDOROK ÁZSIÁBAN ÉS EURÓPÁBAN.

Irtá VÁMBÉRY ÁRMIN.

Ha uti emlékeimnek tarka lapjait forgatom, úgy legelőször azok az érdekes alakok kötik le figyelmemet, kikkel vándorlásaim közben különböző viszonyok közepette találkoztam. Emberek, kik minden igény nélkül a rendkívüliségre, haladatt utjainkon, s kik mégis eléggé érdekesek arra, hogy néhány sort szenteljek nekik. Értsem alattok azokat az európaiakat, kik határozott cél és terv nélkül indultak neki a nagyvilágba, s kiket már az út is vonzott különösen a kelet, mert e világtáj a maga regényes varázsával sokkal több eszállal bírt rájuk nézve, mint a távol nyugot, hol az idegennek nehéz verejtékével kell mindennapi kenyerét keresnie, s hol a kalandok tere napról-napra szűkebb körre szorult.

Néhány évvel ezelőtt a «Quarterly Review» czimű angol folyóiratban egész csomó ily angol kalandor életpályájának ismertetése jelent meg, kiknek egyike Rendziti Singh generalissimuszává, a másik pedig egy önálló állam rajah-jává lón, míg ismét mások Nepálban, Siámban s az indus birodalom különböző független fejedelemségeiben lettek befolyásos miniszterekké és jutottak a hatalom polczára.

Minde kalandorok változatos és kalandos életsorsában Ázsia néhány évtized előtti társadalmi és politikai állapotának nyomai tükröződnek híven vissza, melyeket ma már a nyugoti civilizáció befolyása mindinkább átalakít. Nem lesz érdektelen egy honfitársunkkal, dr. M.-mel

kezdeni, ki az 1830-iki lengyel forradalomban részt vett s egy összecsapásnál az oroszok kezébe kerülve, Szibériába küldetett, hogy a tobolszki és irtuzki erők magányában elég ideje legyen azokról a szabadsági eszmékről gondolkozni, melyek őt az oroszok ellen tüzelék. Dr. M. megszületett és Mongolországba, a kirgiz pusztán és Közép-Ázsián át Perzsiába jutott. Itt aztán a negyvenes évek elején mint orvos lépett fel Mehemed sah udvaránál, és sokat beszélgetett magáról. Vesélyteljes menekülés a mongolok, turkománok, kirgizek és özbegek közül, mindenesetre a legsodálatosabb kalandok közé tartozik. Hanem nem ő volt az első, ki ez utat megtette, mert íróasztalom fiókjában van egy kis gyűjteményem, arab betűkkel írott lengyel költeményekből, melyek szintén egy szibériai száműzöttől erednek, ki a bokharai emir zsarnokságának esett volt áldozatául.

Dr. M. különben nem annyira a sah, mint inkább annak anyja kegyét nyerte meg, s az ő oltalma alatt élt több évig Teheránban, Isphában és Sirászban, míg végre elbalázott, a nélkül, hogy valaha hallott volna Európában magáról. Nevére egynehány dél-perzsa emlének bukkantam s különösen bizonyos perzsa kéziratok jutottak kezemhez, melyek az ő kézírását mutatták s néhány oldaljegyzést is tartalmaztak, a melyek kétségen felül helyezték, hogy az illető az ország nyelvében és irodalmában teljesen jártas volt.

Egy másik kalandor, a kinek sorsa felette érdekesnek látszik előttem, svéd születésű volt. Foglalkozására nézve, mint Teheránban élő európaiaktól hallottam, egyszerű mázoló, kinek otthon nem igen esett nyére a szobafestés, s azért vándorbotot ragadott, hogy világgá menjen. Német- és Magyarországon, európai Törökországban és Kis-Ázsiában tapasztalt élményeiről mitsem tudok, csak annyit hallottam személyesen is tőle, hogy az ötvenes évek elején Örményországban és a kurd hegyek közt már mint orvos szerepelt, a nélkül, hogy e tudományban bárhol is egyetemi tanulmányokat folytatott volna, hanem valószínűleg csupán az ázsiaiaknak köszönhetette promováltatását. Tudvalevő ugyanis, hogy néhány évtized előtt, sőt mégma is, Ázsiában minden európai «hekimbasi» (főorvos) dísznevet nyer, egyszerűen abból az okból, mert korábbi időkben ott az európaiak vagy mint kereskedők, vagy mint Aeskulapj tanítványai szerepeltek. A mozlím orvosi tudomány, mely a miénknek is szülőanyja volt, rég lehányatott tekintélyéből, s ujjában már a leghitbuszúbb mohamedán sem irtózik hitetlen hekimbuszúg fordulni orvosi segélyért. Innen van, hogy minden európaiban már eredetileg orvost gyanítottak, s hogy dr. F. is — ez volt svédünk nevének kezdőbetűje — már mindjárt első fellépésével mázoló állásából «doctor medicinae»-vé avaszirozott, s mint maga mondá, akarva nem akarva kénytelen volt e mesterséget gyakorolni.

Kezdetben csupán ártatlan pillulák és porok rendelésére szorított; kezelései eredményt értek el s mire a jó svéd átlépte a török határt s Perzsiában megjelent, orvosi jó hírneve már megelőzte s úgy Tebrisen, mint Zendsánban gazdag páciensek sorakoztak körüle. Vél tudományát nagyban emelte a perzsa előtt hosszú vörös szakállá, mely a skandináv fajnak jellemző sajátysága, a mai iráni előtt azonban az előkelőség netovábbja, úgy annyira, hogy az irániak természetű fogvaszurokfeketeszakállait a Lawsonia inermis nevezetű növény porával magok is szívesen festik téglavörösre s e színben rendkívül tetszenek magoknak. Előkelőkörökbe tehát nem találhatott volna svédünk maga mellé jobb ajánló-levelet. Különben is szép termetű volt, megnyerő kék szemekkel s

finom modorral. Nem csoda tehát, ha nemsokára az anya- királynő elé is sikerült bebecsátatást nyernie, sőt egy akút esetet a királyi háztartásban oly ügyességgel s szerencsével kezelte, hogy még a király is különös kegyével tüntette ki.

Európai körökben jóízűen nevettek a szerény festéktörő rendkívüli sikerein, itt is ott is susogtak-pusogtak, de nem tettek semmit ellene, s így történt aztán, hogy egy nap a sah dr. F.-et egy egész Fars, tehát két akkora területnek, mint a bajor királyság, főorvosává nevezte ki. Ez a tény voltaképpen Perzsiá polgári adminisztrációjának javítását célozta, miután a kormány figyelmessé lett az orvosok teljes hiányára. Franciaország ez időben éppen az inkább tudományosan, mint diplomáciaiialag képzett G. gróf által volt képviselve a perzsa udvarnál, ki leplezetlenül szerette az igazságot kimondani. Egy audiencia alkalmával nem is késett a sahot F. doktor kinevezetésére figyelmeztetni, abban a reményben, hogy a sah jobban meg fogja gondolni a dolgot s a jóra való svédnek más alkalmazást keres. Nasr-eddin sah türelemmel hallgatta a gróf ellenvetéseit, végre kacajban tört ki s így szólt: «Különös emberek vagytok ti európaiak! Hát nem vagyok-e én Perzsiá királya, s nincs-e korlátlan hatalom kezemben? Ha én ez embert főorvossá nevezem ki, úgy ő ipso facto főorvos lesz és meg fog hivatalának felelni. A nagyvezérség bizonytal nehezebb feladat és mégis a király nevezi ki, miért ne nevezhetné ki tehát a főorvost is?»

Dr. F. Sirászba ment, s több évet töltött ott, mint a perzsa kormány által kinevezett és fizetett orvos. Mint velem közölte, később orvosi szakmunkákkal is foglalkozott, s én magam is láttam ilyekből egy párt könyvtárában. Rendelési óráit tömegesen látogatták, segített is néha egyikén-másikán, s egy alkalommal, a midőn együtt kilovagoltunk s a környék érdekesebb pontjait vizsgáltunk, ostaróval egy alacsony fallal körülvevett helyre mutatva szólt: «Látja, ez a sirászi temető; kizárólag az én művem.» S különös büszkeség dagasztotta a derék férfitu keblét. Szívesen is elhiszem neki, hogy hozzájárult a temető megtöltéséhez, de megtöltötte volna azt a nélkül is a sirásziak kicsapongó élete, mely minden orvosi tudománnyal dacolt. Sirászban fejezte be életét is dr. F., utolsó pillanatáig kalandos tervekkel tölve.

A derék svédről szólva nem mulaszthatom el fölemlíteni, hogy mily körülmények közt jöttem én vele ismeretségbe. Minthogy már Teheránban értesültem, hogy Sirászban egy európai orvos lakik, a ki svéd születésű, különös kedvet kaptam minden ajánló levél nélkül bemutatni előtte magamat. Látogatásomnak tréfaszinezetet adtam, a mennyiben nem európai, hanem keleti minőségben jelentem meg előtte. Bagdádi viseletben léptem be házába a szokásos «Ja hu! Ja hakk!» dervis-üdvözléssel, úgy hogy ő azt hiva, hogy valami közönséges dervist lát maga előtt, zsebébe nyult, átadandó fillérért.

«Nekem? Pénz?» kiálték föl. «Oh nem. Én bizalmadat akarom. Szellemi főnököm küldött ide távol vidékről, hogy téged tévhitéről az igaz vallás útjára tereljelek. A bagdádi sejk megbízásából jövök, hogy muzulmáná tegyelek.»

Az orvos, ki előtt úgy látszik, hogy ilyen tértitisi kísérletek nem voltak egészen idegenek, mosolyogva felel: «Tévedsz, mert nem parancs szóval, hanem meggyőződéssel lehet az embereket valamely vallásnak megnyerni. Mivel igazolhatod küldetésedet és főnöködnek csodarejét?»

«Te kételkedel? A Pirnek egy lehellete

képes volt engem minden mesterségbe és a világ minden nyelvébe beavatni. Te frengi vagy; nos hát próbálj valam akármint nyelven beszélni.» Ezeket szólva ügykeztem megőrizni komolyságomat, míg az orvos nagy szemeket meresztett és, hogy próbára tegyen, anyanyelvén szólított meg.

«Svédül, kiáltottam fel, jobban tudok, mint te magad», s ezt bebizonyítandó, Tegnér Fritjof-mondájának néhány versét kezdém szavalni, mely, mint kedvencz ifjúkori olvasmányom, még friss emlékezetemben élt. Az orvos csodálkozása tetőpontra hágott. De nem sokára németül szól hozzám, s én arra is megfeleltem. Használó módon járt a francziával, s miután minden nyelven váltottunk néhány szót, újra visszatértem a perzsaóhoz és egy korán-verset mondtam el lelke üdvösségére. A mint a szegény skandináv csodálkozástól szóhoz nem birva jutni megdöbbenve szemlélt, én fölkeltem s e szavakkal hagytam el: «Holnap nyolcz óráig gondolkodási időt adok, vagy muzulmáná léssz, vagy pedig tapasztalni fogod szellemi főnököm varázshatalmát.»

Alig keltem föl másnap ágyamból, a svéd már előttem állott. Nem győzte bevárni látogatásomat, annyira gyötörte a kíváncsiság. Eleinte folytatni kezdte a tegnapi tréfát de végre jobbnak látta magát levetni az álarcot s rövid magyarázat után egymás karjaiba estünk. Öröme határtalan volt: «Sejtem, jegyzé meg, de perzsa beszéde megtanított.» Kérdésközlött Teheránról, ismerőseiről, s utóljára össze kellett pakolnom holmiamat s elfogadni a felajánlott vendéglátást. Ottlétem nem kellett feltűnést, mert a perzsa azt hitték, hogy az orvos, ott időzéstemet felhasználva, az alkímiaiból vesz tölem lezék, s így háborítatlanul tölthettem házamban teljes hat hetet.

(Folyt. köv.)

A FLORENCZI CERTOSA.

Olaszország Athénjének, a műkincsekben dús gazdag Florenznek (vagy, mint ma már olaszosan nevezni szokták, Firenzének) környékét is gazdagon megáldotta kincsekkel a természet. Bármerre menjünk a kies Arno partján, vagy a két oldalt elnyúló hegyek közt, mindenütt találunk egy-egy pontot, melyet érdemes meglátogatni, nem is említve azt, hogy e helyek mind-egyikéhez szellemóriások, úgy Dante, Galilei, Michelangelo s mások emlékei fűződnek. A város közvetlen szomszédságában azonban Fiesolen kívül talán a legérdekesebb hely az Ema völgyben fekvő Certosa, jó félórnyira dél felé Galluzzo falu mellett, az Ema s Greva patakok összefolyásánál. A zárda nem szerlelt régi, azon kétszáz negyvenöt zárda közt, melyet a Sz. Bruno-rend építtetett az olaszföldön, időrendileg már a szatizentótdiki helyet foglalja el s alapítási évtől 1341-re teszik: de történeti emlékei s művészeti kincsei s zárdat közvetlenül a paduai világhírű Certosa után helyezhetik: valóságos muzeum ez, nem a bűnbánat helye.

Az olaj- és cipruslombok között, melyek e vidéket a derült, tiszta éggel egyetemben oly emlékeztetéssé teszik, a két patak összefolyásánál emelkedő magas dombon, melyet Monte-Acto büszke nével jelölnek, hatalmas vár gyanánt emelkedik a zárda, körülveve sárga gyümölcsökkel megrakott narancsfákkal. Két oldalról vezet fel hozzá az út s a kapu fölött láthatjuk Sz. Lőrincz mellsobrát, kinek tiszteletére van szentelve a zárda főtemploma. Belépve az udvarra, a hajdan dús gazdag, 1866. óta azonban megszüntetett szertet különböző épületei tárulnak elénk: vendégház, káptalan, kis és nagy zárda, czellák, kápolnák, s mindenekelőtt a nagy templom, melynek homlokzatát terracotta-szobrok ékítik. Mindez épületekben a művészet régi becses emlékei találhatók. Donatello, Sangallo szobrai, Albertinelli, Perugino, Fra Angelico képei egymás után tűnnek fel s nemesak turisták, de valódi műbírálok előtt is rendkívül érdekessé teszik az épület-csoportot, melynek alapjait a közhit szerint a

hires florenzei művész Orcagna vetette meg s mely bizonynyal méltó is hozzá. Külön vezekönyvek jelentek meg, melyek e műkincseket ismertetik, s ezekben felszámolva találjuk egy-uttal azokat a nevezetéseket is, kik itt éltek — vagy mint V. Károly s a fogoly pápa, VII. Pius — hosszabb ideig itt tartózkodtak.

Mellőzve e sok nevezetéseket, melynek felsorolására különben is alig volna helyünk, csak a főtemplomról akarunk megemlékezni, melynek bensejét képünk ábrázolja. E templom a belépőnek éppen szemközti esik s középhegyet foglal el a kolostor szárnyépületei között. Magas roccco stílusban újabban restaurált homlokzatán négy fulke van szobakkal, melyek azonban nem valami becsesek, valamint a szürke kőfal hófehér márvány ékítményei sem gyakorolnak kedvező hatást a szemlézőre. De ha az ajtón belépünk s a régi alakjához már közelebb álló mütárgyakat láthatjuk, a hatás egészen megváltozik. A nagy s homályos főhajó, ékítményeinek s izléses alakjának gazdagságával igen kedvező képet nyújt. Talapzata különböző színű márványból izlésesen van összeállítva, a gazdagon aranyozott falakon Poccetti Bernard, egy a 16-ik század végén élt kiváló florenzei festő esinos képei láthatók, melyek közt a középső, mely Sz. Bruno halálát ábrázolja, igen hatásos. A tabernaculumot Bolognai János 12 bronz-szobora ékíti s hasonlóképpen igen csinosak s izlésesek a karkok, melyek közül egy, a fraterek kara, képközlőn éppen előttem áll. Baloldalt széles lépcső vezet le az alsó templomba, hol a zárdat alapító Acciajuolo Miklós s családtagjainak igen szép s a 14-ik század műemlékei között elsőrangú helyen álló síremlékei találjuk, melyekről mütészek egész lelkesedéssel nyilatkozunk.

Mindenütt, a merre nézünk, a régi kართაუი rend hatalmas s gazdagsága tünik szemünkbe. A hatalmas, váralaku zárda, honnan gyönyörű kilátás nyílik a messze távolba, Brunellesco hatalmas kupolájára s a fiesolei magaslatra, közel két évtized óta tartó elhagyatottságának még nagyon csekély jelét mutatja. De lassanként közeledik ez az idő is. A középkori vallásos érzelű gyökeres átalakulásával egyidejűleg pusztulásnak indulnak az az által emelt műemlékek is.

KÁRMÁN JÓZSEF HALÁLA S ANNAK KÖRÜLMENYEI.

Ezelőtt néhány évvel egy fővárosi előkelő könyvkiadónak eszébe jutott, hogy kadija Kármán József műveit (még akkor nem indította meg Abafi az ő Nemzeti Könyvtárát) s engem szólított fel a saját alá rendezésre s Kármán életrajza megírására. Én e megbízást annál szívesebben elfogadtam, mert Kármán, kinek személye körül azóta egész kis irodalom keletkezett, rövid, fényes írói működése s titokzatos élete és letűnése által érdekelt. Sem születése, sem halálózása idejét nem tudta biztosan az irodalom-történet; még azt sem igazán, hogy hol halt meg, s hol van eltemetve. Azt még kevésbé, hogy micsoda fejlődésen ment keresztül, míg odáig jutott, a hol mint kész író s szerkesztő fellépett. En tehát megindítottam a kutatást, egyfelől az életrajzi adatokat keresve s másfelől netalán hátramaradt irományait, leveleit vagy naplóit, melyek életére s fejlődésére nagyobb világot vetnének, mint nyomtatásban kiadott művei. Ez utóbbi anyagra nézve a kutatás teljesen eredménytelen maradt: egy sornyi írás vagy levél nem létezik a maig is élő rokonok kezében. Elvesztett, elpusztult, ha valaha volt is. Az életrajzi adatok tisztázásában érdem el valamit. *Toldi Ferencz*, Kármán születésére nézve azt mondja («Kármán és Fanni emlékezetek». Nemzeti Könyvtár 1843), hogy született 1770 körül s 1795-ben a betegség szülőihez, Losoncra vonulni kényszeríté, hol «nem sokára» elhunyt. *Toldi* mindkét adatot nyilván hallomásból vette; ennek, — hivan, — könnyű utána járnom. S valóban, a mostan is losonczai ref. lelkész, tisztelendő *Illyés* Lajos ur, kértemre kikérte a losonczai református egyház keresztelei anyakönyvéből a szükséges dátumot s szíves volt közölni velem annak szövegét s valódi kivonatát. E szerint Kármán József, tisztelendő Kármán József ur fia (még pedig második; az első, szintén *József*, született 1767-ben, s úgy látszik, rövid időn meghalt) keresz-

telített 1769. márczius 16-án (következnek a keresztülők), s így valószínű, hogy azelőtt egy pár nappal született, régebb időben a közép-ostálybeli családoknál nem lévén szokásban az, hogy a gyermeket sokáig keresztelés nélkül hagyják.*

De már a halálozás helyére és idejére nézve fennakadtam. A hagyomány azt mondá, hogy Losonczon halt meg, s valószínűleg 1795 elején. Nagytiszteletű Kármán Pál ref. lelkész ur, az író unoka-tesztvére fia, szintén csak halálom után, azt ír nekem, hogy Pesten halt meg. A döntő bizonyíték, a losonci ref. egyház halálozási anyakönyve hiányzott, a mennyiben annak a kérdéses időszakra vonatkozó része az 1849-iki pusztulásban megsemmisült s a létező csak a század elejével kezdődik.

Kénytelen voltam felhagyni a reményvel, hogy Kármán halála idejét s helyét megtudhassuk, ha véletlen nyomra nem vezet. De folyvást bántott a dolog. Hiszen egy százada sincs Kármán működésének s oly nyomtalanul eltűnt, holott nála régebb és kisebb jelentőségű írók sírja helyét ismerjük.

Kedvező körülmény eszközlé, hogy az idén újra felvehettem a kutatást s most egy magán ismeretség szives segítségével, mondhatnám, kizárólagos fáradozása, jutottat kezemhez oly okmányt, mely a kérdésre, ugyszólván, teljes világosságot derít s a benne felhozott mellék-körülményeknél fogva anynyira érdekes, hogy tartalmát közlendőnek vélem. Ez okmány Kármán — Zsuzsanna nevé — idősb nőtestvére leányának, özv. Jaán Zsigmondné asszonynak egy levele, a ki, 82 év tiszteletreméltó terhével válain, most is él Losonczon. A levél így hangzik: «Becses fölszólítása folytán van szerencsém válaszolni, bár Kármán Józsefről, ki edes anyámnak, Kármán Zsuzsannának edes testvér-öccse volt, magam is keveset tudok. Voltak ugyan irományaim tőle, de azok a losonci 1849-iki tűznek, ugymint más holmim is, martalékává lettek. Kármán József, az «Uránia» alapítója, született a Károlyi-féle házban, Pongrácz főorvos a Gács utca felőli szomszédja; és meghalt a Benkő József-féle házban, 26 éves korában, a Bek-utczában, mely akkor edes anyja, Szalay Klára tulajdona volt. Tagja volt a szabadkőműves-társaságnak, mely akkor még nagy titokban működött és sok üldözésnek volt kitéve. Részt vett a Martinovics-féle összeesküvésben, de már akkor a sok munka, izgatottság és öröklött sorvadás következtében egészsége nagyon meg volt rongálva. Egy napon azonban (ezt edes anyámtól sokszor hallottam emlegetni) — kiment a kertbe sétálni, s edes anyámat is kihívta. Nagyon le volt verve; kivette óráját zsebéből s azt perczről perczre számolta, míg körülbelül két óra eltelt után ezt mondta: most már mindennek vége, oh

* Most értesülök, hogy Abafi Lajos a szabadkőművesi iratokban megtalálta a születés-napi dátumot is s ez márczius 14-ike. Saját maga mondotta e napot születés-napjának, midőn a «Hét csillaghoz» címzett pesti páholyba fölvetett, 1792-ben.

pedig ártatlanul szenvedtek. Akkor végezték ki Martinovicsot és társait. S azután azt mondta testvérenek: itt van egy ládika irás, ezt tedd el jól. Majd halálom után jönnek többek, kik téled irományokat fognak kérni, de senkinek ki ne add; hanem ezen ládika tetéjére van ragasztva egy elszakadt papíros-darab; csak annak add oda, a ki ezen papír-darab hozzá illő hiányzó részét neked elő mutatja. Igaz, ugy volt. Ő meghalt a Martinovics lefejeztése után 14 napra. Holta után jöttek többek, még a nádor is küldött egy megbízottat, hogy kell irományoknak nála lenni és utána maradni, de edes anyám eltagadta; míg végre az igazi eljött, ki nagyon sirt Kármán elhunyt fölé, de soha edes anyám

THEODORA CSÁSZÁRNŐ S UDVARA. MOZAIK-KÉP A SZ. VITÁL TEMPLOMBAN.

JUSTINIÁN CSÁSZÁR S MAXIMIÁN ÉRSEK. MOZAIK-KÉP A SZ. VITÁL TEMPLOMBAN.

RAVENNAI KÉPEK.

nem tudta meg, ki volt. Urnak kellett lenni, ruhájáról ítélve s ez elvitt minden irományokat.* Eltemetett Kármán József a losonci református temetőben; anyja, apja mellé, ott a hol Pogányi Friedrik fekszik, ki szintén rokon levén, melléjük temettetett s kinek sír-

* Érdekes új adat, hogy Kármán tagja volt a Martinovics-féle titkos társulatnak is. Ama szomorú emlékü pörben, dacára Fraknoi szerencsés fölfedezésének, még mindig sok a homályos és ismeretlen, mondhatni, a legérdekesebb rész, magok a pöriratok maradván elrejtve. Még csak azt sem tudjuk, hogy kik és hányan voltak tagjai a társulatnak. *Pauler Gyula* e tárgyról irt ügyes kis dolgozatban (Magyar Szemle. 1881. II. f.), erre vonatkozólag ezt írja: «az eddigi nyomozások szerint hetvenöt ember jött az egyik vagy másik, vagy mindkét katekizmus tudására. Lehet,

köve jelöli sírját, mi a Kármán családnak, sajnos, nincsen.»

Kármán tehát csakugyan Losonczon halt meg, 1795. június 3-án (Martinovicsékát május 20-án fejezték le) s ott nyugszik a losonci temetőben. Sírja helyét e nyilatkozat alapján, több derek losonci polgár fel is kereste s azt emlékekkel fölökli meg, a mit Kármán legközelebbi honfitársaitól meg is érdemel.

BARÁTH FERENCZ.

A MAGYAR NÉP.

(Folytatás.)

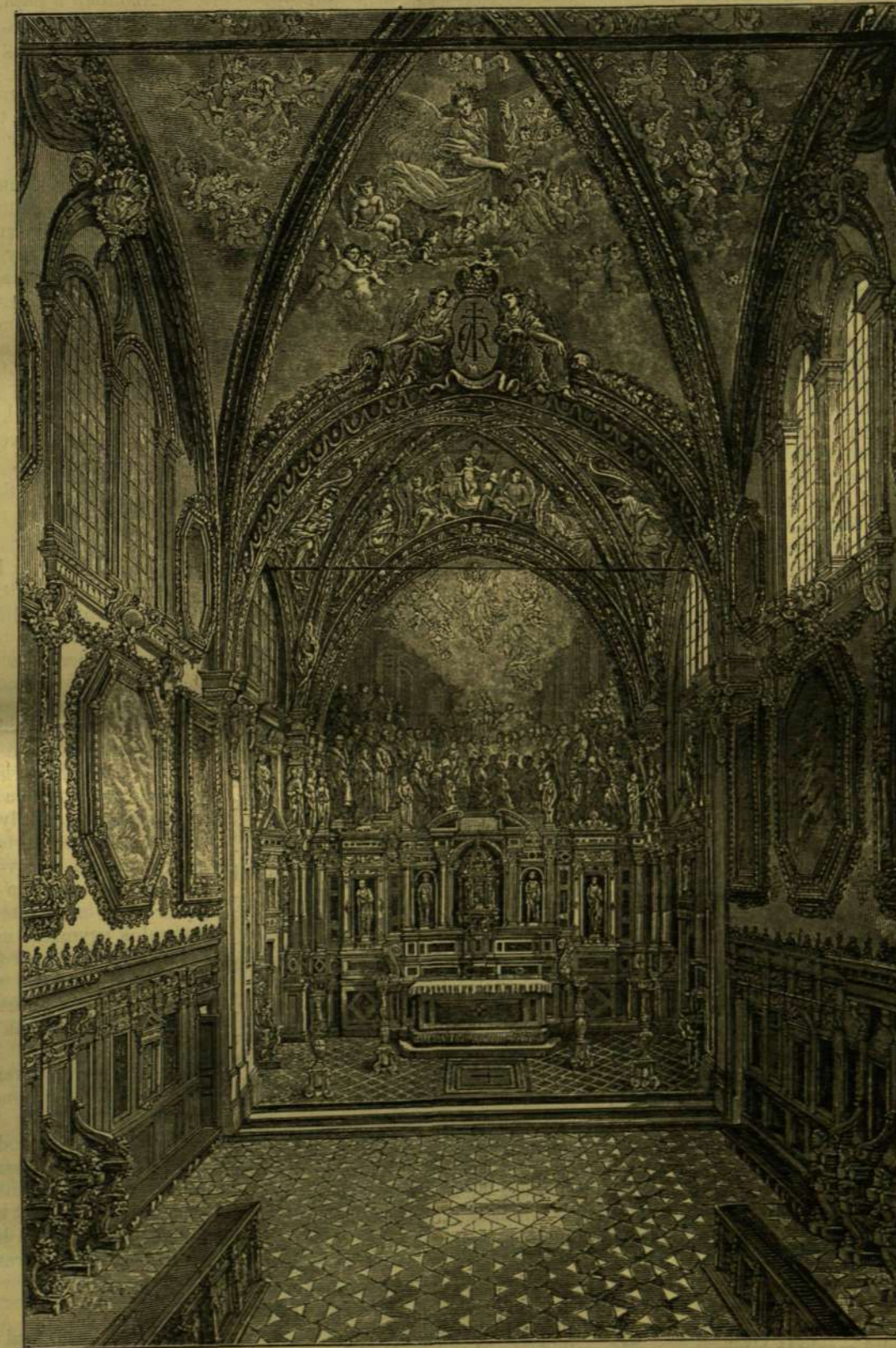
Mint a mesében a nép fantáziája, a közmondásokban a nép gondolkozása nyer kifejezést. Ezek, mint Erdélyi János mondja (Magyar közmondások könyve, Pest. 85. Befejező értekezés a «Közmondásokról»), nem általános, előlegezen a tiszta észből levezetett igazságok, de inkább a mindennapi életviszonyokból kifejtett állítások, népszerű elvek, közkeletű nézetek, habár vannak közöttük általános érvényű igazságok, mint például: «a hol nincsen, ott ne keress»; «addig nyújtózkodjál, a meddig a takaró ér». A közmondások jelvi értelmű szólások, melyek egyszer kialakulva s elfogadtatva a nép száján fennmaradnak. Olyanoknak kell tehát lenniök, melyeket minden fejtörés nélkül megértsen a ki alkalmazza, habár talán szószertint jelentését nem érti. Minden közmondásnak kell tehát egy szó feletti (jelvi) jelentésének lenni, úgy, hogy a hallgató vagy olvasó ne a szót a maga saját értelmében, de átvitt értelemben vegye. Vannak azonban oly közmondások is, melyekben nincs szimbolizmus. Így «több kell ész, mint erő», «meglásd, ki nek higgy». A szimbolika változik a népek felfogása, kedélye, földrajzi helyzete, házi és társas viszonyai szerint. Innen a közmondások ismeretes egyezése mellett azok nagy eltérése a különböző népeknél, sőt vidékeken. Hol, mint a szimbolizálásnál, hasonlítás történi, ott különbségnek is kell lenni. A közmondások épen ugy felhasználják az ellentétet, mint az azonosságot. Két egyforma jellemű emberről azt mondja a magyar: «egyik kutya, másik eb», «egyik subás, másik gubás». Ha valaki olyan dologba akar fogni, melyhez nem ért, a közmondás ironiája ez rá: «ért hozzá, mint hajdu a harangöntéshez». Néha a közmondás egy ember történetében, mint példában örökít meg valamely életigazságot vagy általánosabb emberi tulajdonságot, pl.: «Kap rajta, mint Cibak bátya a kulacson». A közmondás azonban nemcsak általános

sőt valószínű, hogy voltak még többek, kik arról tudtak, talán százan, talán kétszázan, de az már nagyon is sok: a hir azonban később ezerekről beszélt. Egy, a napokban nyert magán értesítés szerint, egy érdekes tartalmu család könyvtárban levő följegyzés a Martinovics-társulat tagjainak számát 425 egyben állapítja meg, olyan embertől származva a följegyzés, ki maga is élénk részt vett azon idők mozgalmaiban. Mindenesetre érdekes volna az okmány nyilvános közzététele. B. F.

bölcselmi és erkölcsi igazságokat ismer, de részletes, a helyi vagy idői körülmények által jogosított itéleteket, melyek az általánosak alól kivételt látszanak képezni. Ilyen az otthont, a hazát dicséző mondások ellenében («Mindenütt jó, de legjobb otthon»), az ilyen: «senkisen prófeta a maga hazájában», vagy midőn a hűség erénye ellenében azt mondja: «hűség csak a kutyához illik», vagy az adott szó kötelező megtartása ellen: «ember teszen fogadást, eb a ki megállja». Alakjukat tekintve a közmondások rövidiek, kerekdedek, szabatosak. De nem ritka a verses alak, az elő- vagy utórim, a szójáték. Ilyenek: «a ki jókor kel, aranyat lel», «illa berek, nádak, erek». Szójátékra: «Aczela jó, de kovája rossz» (a szél, az jó, de az eszköz rossz). «Mefogta az anyját» (gazdaggá lett, olyan vén leányt vevén el, a ki anyja is lehetne). «Apagyra készül a szem» (Apagy szabolas-megyei község s az apad szó rokon hangzása alapján). Alliterációra: «Ne csak tud, hanem tedd is a jót!» «Adjon Isten három B-t (bor, buza, bekesség), három F-et (friss, fiatal, feleség) három É-t (élet, erő, egészség). Az ős magyar nyelv igen sok sajátossága fentartotta magát a közmondásokban. Így az ikerszavak: csiri-biri, immel-ámmal, inczi-finczi, tipeg-topog. Sőt az 6-magyar mythológiának egyes töredékei: garabonczás, boszorkány, lidérez, manó. Összehasonlítva más népek közmondásaival, jellemzők azon szemléleti tárgyak, melyek a magyar közmondásokban szimboliczen aránylag nagy számmal használtak fel. Így a ló, kutya (eb), ökör, disznó, szamar, farkas; az életszükségleti cikkek közül a kenyér és bor; a test részei közül az orr, fej, nyak, fog, szem. Helyrajzilag a hazán kívüli városok közül Jeruzsálem, Róma, Velence, Bécs, a hazaiak közül: Buda, Debreczen, Szeged, Kolozsvár fordulnak gyakran elő. A hazai népfajokon kívül a török, tatár, olasz, francia, lengyel, a történelmi személyek közül Attila, Mátyás, Toldi, Rákóczi («Hosszu mint a Rákóczi lakodalma»), Maradt fenn a közmondásokban néhány szokás, szertartás emléke. Így a Gergely-vitézek, pünkösdi-

RAVENNAI KÉPEK. — THEODORIK PALOTÁJÁNAK ROMJAI.

A FLORENZAI CERTOSA TEMPLOM BELSEJE.

rályság, sz. iváni ének (Nyitra megye Kelen vidékén, a heggyeken, a népmulatságalkalmával az ifjak, leányok a tüzet átugrálják, hogy az ugrásból a férjhezmenésre következtessenek. Az ünneppel összekötött ének hosszú volt, mert Sz. Ivánnap előtt és után egy-egy hétig tartott).

A nép kedélyelete leghivebben vissza-tükröződik mégis a népdalban. Ebben látjuk mindazt együtt, a mit a nép érzett, örült, szenvedett, vágyott, remélt, de ebben mutatja ki érzületének tisztaságát vagy tisztátalanságát, erkölcsi nézetét, megalkotó, alkotó képességét is leginkább. A magyar nép mindig gazdag volt dalaiban s bár sok elveszett az idők viszontagságai miatt, de így is nagy változatosságot s igen sok sajátlagos találmunk abban. Soha sem szorított az elemi emberi érzelmek (szerelem, kedv, kedvetlenség) éneklésére, de részt vett a közállapotokban is s a haza sorsán dalban kesergett vagy dalban vigadott. A háborgatott nemzeti érzésből valók a bards ama sorai: «Adjon Isten bort, buzát, egészséget, országunkban békességet»; másutt: «Adjon Isten minden jót, magyarok közt békességet». A nemzet megaláztatásaidéjén énekelhették: «Legyen ugy mint régen volt; Süvegélje meg a magyart, mind a német, mind az oláh, mind a tót». Régi ének lehet a Szilágyi és Hajmási históriája (két fogoly magyar ifjú a török császár leánya kiszabadít, velök jön s az egyiknek neje lesz). Szinten a török időkben való az Oláh Gerő dala az elbeszélés mesteri rövidségével s rithmusával («Oláh Gerő vitéz legény, Talál elő egy nagy özet. Mindjárt mondja fakó lónak: Edes lovam, fakó lovam, Értjük el ama nagy özet. A fakó ló csak eléri, Oláh Gerő csak elövi»). A kurucz világból szintén sok ének maradt fenn, mint ezt a benők előforduló Tököli, Rákóczi, Bercesényi nevek mutatják. Így énekelte meg a nép a törökön vett győzelmeket («Már Belgrad a mi várunk,» «Hol van a török ereje?»). Az állandó katonaság behozatalakor keletkezhetett az országszerte ismert dal: «Már minálunk verbuválnak kötéllal, Megfogják a szegény legényt erővel. A gazdagnak öt-hat fia, nem bántják, A szegény-

RAVENNA FÉNYKORÁBÓL.

Olaszország számos nevezetes városa közül régi nagy hírnevéről alig hanyatlott egy is oly nagyot, mint Ravenna. Nem egy pár évig, hanem századokon át volt a város Olaszország, sőt a művelt világ legnagyobb részének központja, mely még Rómát is túlszárnyalta: ma egészen jelentéktelen hely, hol fő nő az utczen, a lakosok néma, filiszterszerű életet folytatnak s az Olaszországot előző idegeneknek is csak kis százaléka keresi fel, azok, kik élvezetnek találnak a középkor első századainak emlékeiben, melyek ma már talán sehol sincsenek oly nagy számmal, mint e városban, melyet Gregorovius méltán a góth s bizanti kor Pompejiának nevezett el.

Pedig Ravenna multja igen fényes. Honorius, Galla Placidia, Belizár, Narses s mindenk felett Theodorik góth király nevei kapcsolódnak a város multjához s időszámításunk őtidők és hatodik századában a város története egyuttal világtörténelem is volt. E virágzó korszakból Ravennában egész sereg műemlék maradt s melyek közt a bazilikát, a baptisteriumot s Sz. Vitál templomát minden utazó meg szokta látogatni s méltán, mert a műtörténelem egy kevéssé ismert, de kétségtelenül jelentékeny fejezetének legszebb s legtanulságosabb emlékei.

Négy képet mutatunk be az alkalommal es emlékek közül olvasóinknak.

Az első Theodorik góth király palotájának romjait tárja elénk. E király, ki a római császárságot megbuktató Odoaker legyőzése után, 493-ban jött Ravennába, hol 526-ban halt meg s kit a Nibelungen-ének is megénekel, Ravenna fénykorát alapította meg. Mint buzdó ariánus egész sereg templomot s zárdát alapított s két palotát építtet, melyek közül egyiknek romjait mutatja képünk. Már Nagy Károly megrongálta az egykor híres épületet a longobárdok ellen folytatott hadjáratában, elvive annak oszlopait, később az épület egy részéből a ferenczdi szerzetesek két templomot s egy Sz. János evangélista tiszteletére szentelt zárdát állítottak fel, ma már csak egy fal maradt épességben belőle alaktalan díszítésekkel stéglából készült. E fal a nagy palotának csak igen jelentéktelen része, mivel a homlokzat a tenger felé szolgált. Egyetlen ékessége egy, a földszinten kőfalba illesztett fürdőkád, mely régi római márványból készült s kétségtelenül a római korszakból való. E darabot 1564-ben hozták ide csak azért, mivel egy Agnello nevű régi történetíró Theodorik sírjánál kádrol is tesz említést s így azt hitték, hogy ez volt Ravenna nagy királyának sarkophagja. A góth király valódi sírja különben a városon kívül van, szép fekvésű s jegenyefáktól körülvev emelkedett helyen, s ma mint S. Maria della Rotonda templom szolgál.

Nevezetesebb emlék e korból (csak egy pár évtizeddel Theodorik uralodása után) a S. Vitál nevű régi nyolcszögletű templom, egyike Olaszország legnevezetesebb műtörténelmi emlékeinek. Külsője igénytelen téglapüvel s idegenszerű építkezése által hatása is igen sokat vesz, de benseje, sajtáságos berendezése, dús-gazdag díszítése s első pillanatra feltűnő régisége által valóban meglepő. Még most is megmaradt a mozaik-padozat egy része s a márványbetétek s más díszítések egytől-egyig ősrégi korra vallanak. Különösen érdekesek a márványreliefek s mozaikok, feltűnő nagy számúban. Két mozaik-képet mutatunk be olvasóinknak, melyek valóban történelmi érdekkel bírnak. Mindkettő a tribuna falán látható, az ablak mellett jobbról s balról, mindkettő még tőrhető állapotban van, sőt a színezés is erőteljes rajtok. A baloldali kép Theodora császárnő ábrázolja környezetével. A császárnőt koronán kívül bizanti fénykor díszíti, arany edényt hoz a templom számára, melynek függönyét egy előre menő udvari tisztviselő felre tolja. A szá-

szárnó széles arcu, hosszú orru, keskeny ajku s kerek szemű alak s így világosan látszik, hogy lehetőleg híven igyekezett a művész visszatükrözteni. Udvarhölgyei, kik lehetőleg változatos és gazdag díszítésekkel ékítve állanak mögötte, már sokkal egyhangusabbak s mindmegannyi mozdulatlanul áll, előre néző arccal. Nem csekélyebb belbecse van a másik képek, mely a híres Justinian császárt ábrázolja környezetével. Itt is a főalak leginkább egyénített, apró bajusz, vékony orr, merev arckifejezés, szögletes szempillák, széles homlok, ritka hajjal. Elöl két pap meggy füstölővel es ereklyetartóval; köztük a császár közt van Maximian érsek, kopaszfejű, okos arcu pap; a császár mögött három udvari hivatalnok s végül a testőrség. Mindkét képhez hozzá kell gondolnunk a régi korban divatos aranytalajt s a tömördek díszítést, melyek még most is egészen ragyogóká teszik e tiszteletreméltó ősi emlékeket. Még a Sz. Márk templom híres mozaikjai sem hasonlíthatók különben tartalomgazdagság s gondos kivitel tekintetében a most említett görög császári pár érdekes csoportjához, melyek méltán képezik Ravenna egyik fő büszkeségét.

Ravenna jelenkori lakosai azonban sokkal kevesebb fontosságot tulajdonítanak e mozaikoknak és sokkal kevesebb áhitattal tekintenek Theodorik palotájának romjaira, mint egy, a város kikötőjétől nem messze fekvő egyszerű kis modern kunyhóra. Bemutatjuk képben e kunyhót is, bár sem művészeti, sem arkhaeológ-

GARIBALDI MENEDÉKHELYE 1849-BEN, RAVENNA MELLETT.

giai nevezetessége nincs s csak a kegyelet tette híressé: e kunyhóban állt egykor Garibaldi s élete legszomorubb napjaiban, midőn első szabadságharcza teljesen megsejült, s 1849-ben nagy küzdelmek között menekült Rómából az Apennineken át kisdé csapatával, Cesenél elérte az adriai tengert, de az osztrák hajóhad tovább üldözte őket, mecsáros vidék között bolyongott s beteg nejevel Annitával s Bassi Hugó barátjával, kit üldözői később megöltek, több napig itt rejtőzött. Nejét Ravennában temették el s a nép ma is kegyelettel őrölja a sirt s többen bírnak tudomásul e halottjáról, mint a legnagyobb olasz költő, Dantenek egy újabb emelt díszes sarkophag alatt szintén itt pihenő esontjairól.

A jelen mindamellett kevés biztatót rejt magában Ravennára nézve. Kikötője, mely egykor kitűnő volt, már századok óta eliszaposodott; a tenger mind távolabb vonul tőle s a kiöntésekkel képződő mocsárok egészségtelenné teszik környezetét. Még a vasutsem sokat emelte e várost s bár lakosainak száma közel 60 ezer, az utazó még mindig a régi várost látja benne s újjászülésének igen csekély jeleivel találkozik.

EGYVELEG.

* Száz éve most, hogy a kaméliákat először hozták Európába, mint III. Károly spanyol király nejeinek, Maria Teréziának szánt ajándékot, Kínából vagy a Philippini szigetektől. Camellius jesusita misszionárius ugyan már 1639-ben hozott egy kaméliát Japánból, de ez kis s nem teljes virágú faj volt

s így fel sem tűnt. 1784-ben azonban a teljes virágú fehér kaméliát hozták be s ez oly annyira kedvelt lett, hogy 1814 körül már mintegy 20 válfajt termeltek s 1830 körül már minden jelentékenyebb európai kertészetben külön kamélia házak voltak. Divatosá e növényt 1799 körül Bonaparte József tette s bál ékességül Berry hercegnő, Chambord gróf anyja használta először 1829-ben. Egy év múlva a szerencsétlen nő, mint menekült, Olaszországban bujdosott s a legitimisták ezért a kaméliát szerencsétlen virágnak tartották, a mi azonban nem akadályozta meg, hogy a nők mindenütt nagyon kedveljék.

* Az amerikai bankók, melyeket zöld színűről «greenbacks» néven nevez a közép, nem rég a washingtoni állampénztárnál nagy bajt okoztak. Az új bankók számolásánál a leányok újjai, melyeket a számolás megkönnyítése végett spongiával megnedvesítnek, valamikép az arzenikumtól elnégyszodtek s többen komolyan rosszul lettek.

* Eugenia császárné futását festette le Dupray Henrik francia festő dr. Evans számára, kinek házából indult el 1870-ben a császárné Breton aszsony s egy ur kíséretében. Az érdekes képet a Salonban is kiállítják.

* Elegans nőt vert meg nemrég Párisban egy szintén komoly kinézésű ur, bár a nő erre nem provokálta a férfi sem részeg, sem haragos nem volt s a személyben nem is tévedett. E sajtáságos magaviseletet a nevezett ur a törvényesség előtt azzal mentette, hogy ő előtte a nő teljesen közönyös, azonban férje testi-lelki barátja s ő szomorúan tapasztalta, hogy e szegény ember szigorú papus alatt nyög. Többször akarta már a férj nejét megbüntetni, de neki nem sikerült s ezért könyökkel szemében felkérte őt erre s átadván saját botját így szólt: «Bizom barátságodban, használd e botot a jó célra; ha eltöröd is, nem lesz kár érte». A jó barát csak ugyanolyan buzgalommal teljesítette ígéretét, hogy a bot szét-tört. De e buzgalmaért a törvényesség egy havi fogságra s a házaspárnak fizetendő 50 frank kárpótlásra ítélte. A különös ügynek tehát a férjre nézve kiváló haszna lett: neje megszédült, a felelősség róla elhárult s még 50 frankot is kapott.

* Majom, mint vasuti őr. Dél-Afrikában, Witen-hageban egy vasuti őr szerencsétlenség folytán elvesztette mindkét lábát s egy majmot tanított be, hogy felügyelete alatt a jelt megadja, s a korlátokat bezárja és kinyissa. A majom ügyesen végzi teendőit, bár szükséges, hogy gazdája is folyton mellette legyen s őt egyre-másra figyelmeztesse.

* A grogot, az angolok e kedvelt szeszese italát, egy hajós kapitány találta fel 1740-ben. E kapitány a gyakori részegkedések miatt megiltotta embereinek, hogy a rumot tisztán igyák s ezért cukrot s meleg vizet vegyítettek hozzá. Mivel a kapitány rendszeren «Grogom» nevű teveször-anyagból készült ruhát viselt, a matrózok «Old grog» nevet adtak neki s e név innen az új itala is áment.

* A főkabór-bundákat, melyek ára újkorában 300—500 dollár, most New-Yorkban az urinők rendszeren bérlébe szokták venni a kereskedőktől. Keszdetben a téli három hónapra 50 dollár bért is fizetnek, később azonban, ha kopik, csak 10 dollárba kerül. A newyorki nők általában minden bálj toilletet s ékszereket bérlébe szoktak venni.

* Jelmezes ünnepély Pompejiben. A Pompeji romjai között most nagy ünnepélyre készülnek tudósok és művészek, mely három napig fogna tartani. Az első napon a jelmezes menet Traján császár ünnepélyes bevonulását tünteti fel; ez alkalommal lesznek cirksuzlátványosságok, kovcsversenyek, ünnepélyes körmenetek; fölállítanak egy nagy csomót sőt is mindenféle árukkal, meg nem felelkező az ételmenükről sem, épen úgy, mint a hogy 1800 évvel ezelőtt volt. Másodnap egy lakodalmi es egy temetkezési menetet fognak rendezni megfelelő korhűséggel. Harmadnap lesznek gladiator-játékok gladiator ünnepélyekkel.

* A kanári madarak kereskedésének főhelye Antwerpen, hol évenként kétszer nagy nyilvános árverezést tartanak, melyen több mint 100,000 madárka kel el. Igen előkelő még Hagenbeck madárkereskedése Hamburgban. Az idegen eredetű madarakért Németországban évenként legalább egy millió márkát adnak ki, s ebből közel egy harmad jut a kanárikra, azután következnek a papagályok.

* Rövid távirat. Rövid, de tartalmas táviratot küldött Wolsley lord tábornok, az angol törzskar főnöke fegyvertársainak a nyegenyekedik skót ezredben, a tamanibi esatanyerés alkalmából. E távirat így szól: «Well done, old fellows. Wolsley.» (Jól volt, vén fiúk!)

IZSÓ SIREMLÉKE.

Korán elhunyt jeles szobrászunk, Izsó Miklós sírjának hozzá méltó emlékkövel díszítése végett az országos képművészeti társulat s a magyar írók s művészek társaságának megbízásából külön bizottság alakult, Keleti Gusztáv elnöke alatt. E bizottság, melybe Budapest főváros tanácsa is elküldte saját képviselőjét, Gerlóczy Károly alpolgármestert, megtett minden szükséges intézkedéseket s egy a nagy közönséget, mint egyes testületeket adakozásokra szólította fel.

A siremlék tervének elkészítését Kiss György szobrászunkra bízta, ki e megbízatásnak szép szoborníven tett eleget, mely kifejezőleg jelölje meg a helyet, hol a magyar szobrászat egyik utörője, rövid, de viszontagságos pályája után, nyugalmat talált, s hol hamar elhunyt egyik genialis tehetségünk elvesztését kell fájlanunk.

Az emlékmű harmadfél öl magas lesz. Talpazatra helyezett koporsót tüntet föl. Szárnyas angyal egyik kezével babérokoszort helyez a koporsóra, másik kezével pedig a koporsó mögött fölnyúló gúláról vonja félre a gazdag redőzetű függönyzetet, s ez által láthatóvá válik Izsónak medallionba illesztett, féldombornívű arcképe. Ez az arckép bronzból lesz, a genius alakját érezből öntik; a talpazat, a koporsó fekete márványból készül, a gúla pedig meszkőből. Az egész 4000 frtba kerül, a mi valóban nem sok arra, hogy a nemzet egy előnyös igazi jelese sírjának megjelölésére műbesscel bíró emlék birtokába jussunk. De még ez aranylag csekély összegből is eddigéig alig 1200 frt gyűlt be közadakozás útján, holott Izsó bizonyára megeredni, hogy siremlékét ne barátai állítsák föl, hanem hogy arról a nemzet gondoskodjék.

A közönség áldozatkészsége az utóbbi években sokfelől igénybe volt véve. De ha azonnal nem is, rövid idő alatt bizonyára megis meglesz a kellő eredménye a szobor-bizottság fölhevásának, melyet azokhoz intézett, a kik ismerték Izsó működését és tudják, hogy új korszak kezdetét jelenti az a magyar szobrászat történetében.

Egy jelesünk egyszerű sírja várja, hogy megnyerje azt a jelt, mely mindenkit figyelmeztessen, hogy a ki ott nyugszik, a nemzet elismerése őri emléket.

Az adományok Madarász Viktor jeles képirónkhoz, a bizottság pénztárnokához küldendők: Budapest, sft 29-ik szám alá.

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS LUGOSSY.

Lugossyra, akár mint tudóst, akár mint embert tekintünk őt, a maga egész teljességében alkalmazható az ismert latin tétel: «bene vixit, qui bene latuit». Nevét és érdemeit sokkal többben fogják ismerni ezentúl — halála után, mint életében ismerhették. Igen kevés azoknak száma, kiket teljes bizalmára méltatott, kik előtt jószág szívét egészen megnyitotta. Pedig e «rejtőzve» élő tudós közelebbi vagy távolabbi egybeköttetésben volt a haza, a tudomány hozzá hasonló legnagyobb fiaival. Levelezései s az emlékek, melyeket egy-egy bizalmas előtt néha napján örömet visszaidézett a multból, szintén kiváló bizonyítékok ennek.

Életében egyszer József főherceg ő fenségével is volt érintkezése. Ennek rövidke, de érdekes történetével óhajtom most e lap olvasóit megismertetni, eme soraimban, melyeket rögtön a megboldogulttal való beszélgetésem után, a mult év július 16-dikának hajnalán papírra tettem. Egyik jellemző szokása volt ugyanis Lugossynak, kivált az utóbbi időkben, hogy

hajnali 2—3 óráig sohasem aludt el, hanem vagy könyvei között virrasztott, vagy a város területén tett órákig tartó nagy sétákat. (Nap-pal, a nagy tömeg közt, egyáltalában nem szeretett járkalni.) Ily alkalommal voltam én, a többek közt, vele együtt a jelzett napon, vagy jobban mondva, éjszakán is.

De rátérek följegyzéseimre.

«Lugossy ma Rómer Flórisnak (kivel ő még a 40-es évek elején kötött barátságot) egy a napokban hozzá írott levelét mutatta fel. Tartalma következő: Kiss főorvostól hallám — írja Rómer — hogy Ön hajdan három cigányt tartott ki, hogy tőlük a cigány nyelvet megtanulja. Ezt a fogalmat azonban: «jól laktam» nem tudták cigányul kifejezni. Elbeszéltem a dolgot József főherceg ő fenségének, — ki nagy előszeretettel foglalkozik a cigánynyelvvél s ki sajnálatát fejezte ki, hogy önnel Debreczben nem találkozhattam — s ő fensége kegyes volt leírni a «jól laktam» cigány kifejezést, különféle dialektusok szerint. Nagy fájdalommal válok ugyan el e nemzeti ereklyétől, de minthogy

IZSÓ MIKLÓS SIREMLÉKE. — KISS GYÖRGY TERVE SZERINT.

az Ön számára írta le azt a főherceg, ime küldöm stb. stb.» Mellékelve van csakugyan e féldom, egy finom, nagy alakú félfő, József főherceg irásával a «jól laktam» kifejezés cigányul, valami 6—7 különböző dialektusban; alul pedig Rómer jegyzése. Ezekhez — a mik a főherceg kitűnő szivességét oly szépen tanusítják — csak annyit kell még adnom, hogy az egésznek alapul szolgáló történet, hogy t. i. Lugossy bármint is három cigányt tartott volna ki — saját állítása szerint — a legkisebb alappal nem bír; nem egyéb az, mint jó anekdota; «si non è vero, è ben trovato», mondá rá az öreg ur.

Ennyit tartalmaz följegyzésem, melyet most, nyilvánosság elé boesátásakor, nem kell mással megtoldanom, mint annak megemlékezésével, hogy Rómer levele s vele együtt József főherceg autográfia bizonyára egyik legkiválóbb darabja a nagybecsű kézirat-gyűjteménynek, melyet Lugossy hátrahagyott.

Ő maga is így tudta és vallotta ezt. Az örömet azonban, mely lelkes két szeméből a nagybecsű kézirat előmutatásakor ki-

sugárzott; a hálát, mely jó lelkében az iránta tanusított legkisebb figyelemre is megfogamzott, ő többé már nem fejezheti ki az előtt, ki iránt olyigen lekezelgetetnek érezte s előttem vallotta is magát!...

REVÉSZ KÁLMÁN.

A FAJI ÉS CSALÁDI ÁTÖRÖKLŐDÉS.

Bizonyos családokban nemzedékről nemzedékre szálló arckifejezések, a Bourbonok éles és szabályos arczéle, a Habsburgok sajtáságos alkotásu alsó ajka a Bonapartek sasorja és erőlyre mutató álla, és meg több más naponként tapasztalható vonás a történeti és nem történeti családok különböző tagjai közt, azt látszanak bizonyítani, hogy a fizikai átörökítés ténye nem pusztá frázis, hanem meglevő és kétségbevonhatlan valóság. Hogy bizonyos egyén az apjára vagy az anyjára ut-e, ismerősöknél sokszor képezi beszéd tárgyát, s a hasonlatosság nem egyszer olyan meglepő, hogy a magyar ember sajtáságos leplezetlen kifejezésével elve azt mondjuk rá: «épen mintha a szájából köpte volna ki.» Más kérdés aztán ez átörökítésnek törvényeit és általános elveit is meghatározni. Természetesen ez nem könnyű dolog, különösen az élettani tudományok jelen kezdetleges állása mellett. De mindemellett Góthe híres parodiája Faustban, midőn Wagnerrel a kész homunkulust mutatattja be tudományos experimentum útján előállítva — bár voltaképen a tudomány optimizmus, és a tudomány mindenhatóságába helyezett bizalom ellen van intézve — nem is áll olyan messze a komolyan vétel lehetőségétől, mint egyelőre hinnők. Legalább annyi bizonyos, hogy a házasságok természete meghatározza a születendő nemzedék természetét is általánosságban, s azért is tartották mindig oly intézménynek, mely csak felelően világ, felelően pedig magasabb tényezőktől függ, a melyeknek képviseltesét, mint legfőbb szellemi hatóság, az egyház vállalta magára.

Ime tehát, a házassági intézménynek erre a messze kiható, s az egész emberiség polgárosulását meghatározó nagy horderejére kell gondolnunk, ha azt látjuk, hogy komoly és értelmes politikuskok is teljes meggyőződésből kárhoztatnak oly irányzatot, mely föltétlen szabadságot enged az egyéneknek a házasság-kötésekben!

Sőt tovább mehetünk, s egy találgatunk, hogy akadnak tudósok, kik egyenesen arra hívnak fel, hogy állapítsa meg a tudomány

azokat a sarkigazságokat, melyek mellett az átörökítés természeti processzusa az összes polgárosulás javára legyen szabályozható es értékesíthető. Es ezek szerint nem messze állunk attól, hogy bizonyos szabályok szemmel tartása mellett elérhessük azt, hogy születendő utódnak mind csupa Adonisos és lángelmék legyenek. Mert köztudomású dolog levén, hogy egészséges, ép szülőkől szintén egészséges gyermekek születnek s viszont, hogy a fizikai es erkölcsi fogyatkozások is nemzedékről nemzedékre szállanak, ki gátol bennünket abban, hogy észszerű házasságkötések által fajunkat fokról-fokra nemesthessük?

Es itt ki kell térnünk egy fontos természeti jelenségre, mely az állatvilágban élfek túrul. Látjuk ugyanis, hogy a fajnemésítés ösztöne milyen hathatósan munkál a legalsóbbrendű állatoknál is. Tapasztalták ugy a madaraknál mint a lepkeknél is, hogy a tollazat es a testvértől fényessége es szingadagsága a nősténynek ellenállhatatlan hatással van a himre, úgy hogy ez előnyű ad az ilyeneknek más igénytelenebb egyedekkel szemben: Kétségtelen ebből, hogy a szépség,

— PROHÁZKA KÁROLY, negyedéves tanárjelölt, 22 éves korában, Kolozsvárt. — PAPP DANIEL, a dévai ferencz-rendi zárda főnöke s egyszerűmínd dévai plébános, 62 éves korában. — PATAKI ISTVÁN, özv. Pataki Gyuláné szül. Herepei Otília szeretett fia, 22 éves korában, Kolozsvárt.

SZICSI JÓZSEF szül. Laskó Mária, a nemzeti színház kitűnő művésze neje. Vizvári Gyuláné, a nemzeti színház jeles női tagjának édes anyja, hosszas szenvedés után, 52 éves korában. Budapest: ugyanitt özv. SCHÁVEL JÓZSEF, szül. Trakk Terézia, sok tagu polgári család feje, 69 éves korában. — ÖZV. KOLOSZVÁRI SÁMUEL szül. Szöllősi Juliánna, 74 éves korában, Kolozsvárt. — ÖZV. MOLNÁR JÁNOS szül. Petrák Erzsébet, Oszvald Pál megyei gyümpéztárnok anyósa, 72 éves korában, Aradon. — ÖZV. CZERLÁHY BALINT szül. Doborsitzky Pelka Mária ur-hölgy, 71 éves korában, Miskolcon. — STEINMUSZ FERENCZ szül. Balogh Mária Magdolna, ny. kir. adófelügyelő neje, 58 éves korában, Debreczenben. — FADAYAS TENÉZ, Fudgyas Pál evang. algymnáziumi igazgató 16 éves leánya, Győrött.

KURANDA IGNÁCZ, az osztrák képviselőház tagja, meghalt Bécsben e hó 3-án. Mint hírlapíró, igen ismert nevet szerzett Magyarországon előt is, egyik buzgó harcosa lévén Schmerlingnek. A hatvanas években élelapiainknak csaknem állandó alakjává lett a centralista publicista; de 1867 után ő is megnyugodott az új viszonyokban.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

V. P. Ujv. Népbállada. Azért mert huszár és betyár van benne, még nem népbállada. A népies, vagyis az ember hamisítatlan természetében rejlő eredeti erő s gondolkodásmód hiányzik. A huszár, csupa helyeskedésből, megcsókolja a betyár szeretetét. A betyár ezért megöli a huszár. A betyárt felakasztják. A lény megöli magát. Ez még kriminális történetnek is gyöngye; dráma (tehát ballada) tárgyak pedig épen semmi. — A lyrai vers még terebb. — Hát a versmérték skémáját ki számára írta oda? Számunkra? vagy más 'gyöngyökbe kedved?' —

Karcsolat a jelen korból-életből. Oda sem való a hova szánta. Oda is jó kell ám, habár más hang, izlés és mérték szerint. Ez pedig általában nem érdemelő meg a nyomdafestéket.

Selmecbánya. Sz. R. E. Csak 10-12 nap múlva válaszolhatunk.

Karádi Péter. Mennyiben népbállada, mennyiben utánzat (népies tárgy kidolgozása-e, vagy saját lelemény?) nem vehető ki. Tárgyának és kompozí-

ciójának hibája, hogy a hősnek sem hitehagyása nincs indokolva, sem megtérése nincs lelki küzdelemmel bevezetve. Elmegy, török lesz, s feleséget, gyermekét meglátva, egyszerű megbánja tévedését. Ez nem ballada. A kidolgozás is bágyadt; a népies rhythmus nem lüktet benne elég erővel. Így nem tartjuk közlésre alkalmasnak.

Vári. Gyöngyöskék. Egyikben a kéz szerepét nem értjük. A másikban üres és alaptalan áradásnál nincs egyéb.

L. S. Javítást kívánna mindakettő. Az 'Anyám sirja' meleg, igaz hang; de kissé hosszúra van nyújtva s egyes kifejezései helytelenek. Pl. hogy a szív 'üdvvel' csügg az anya fején; miért 'üdvvel' talán vágygalt szeretettel, soványra 'de nem 'üdvvel'. A 'Tavaszdal' csinos, de befeléző stílfája gyöngye; nem reflexió kell ide, hanem érzés. Egylőre félretettük.

HETI NAPTÁR. Aprilis hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Rows for 6th to 12th of April.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Tartalom.

Szöveg: Salvator János főherceg. — Golgota. Költemény. Ilyes Balintól. — Utazó kalandorok Ázsiában és Európában. Irta Vámbéry Armin. — A florenzi Certosa. — Kármán József halála s annak körülményei. Barich Ferenczről. — A magyar nép. — Török apróságok: III. Abú-ul-Medsidről. IV. Népesség, katonaság, pasák, hadvezérek. — Ravenna fűnykorából. — Egyveleg. — Izsó siremléke. — József főherceg és Lugossy. Révász Kálmántól. — A faji és családi átöröklődés. — Az el-tebi csatából. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyetek. — Mi újság? — Hallozások. — Szerkesztői mondani-való. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Salvator János főherceg. — Ravennai képek: 1. Justiniana császárs Maximián érsek. 2. Theodora császárné s udvara. Mozaik-képek a sz. Vitál templomban. 3. Theodorik palotájának romjai. 4. Garibaldí menedékhelye 1849-ben, Ravenna mellett.

A florenzi Certosa templom belseje. — Izsó Miklós siremléke, Kiss György terve szerint. — Az el-tebi csatából: Tánadás, az ezekkorom kázmája mögöl.

Színes selyem Surah, Satin merveilleux, atlaszok damaszok, selyemr.p.s és taf-foták, 1 frt 30 kr. méterje, egész 7 frt 20 kr.-ig, szállítatnak egyes öltönyökre ugy, mint egész végben bérmentesen a házba Henneberg G. (királyi udv. szállító) selyem-gyári raktára által, Zürichben. Mintákat postafordultával. Egy levél díja s Svájczba 10 kr.

KÖSZVÉNYESEKNEK.

Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító és kerületi gyógyszerész urnak, Kornenburgban.

Ném több hó óta annyira szenvedett a köszvényben, hogy majdnem folyton ágyban fekvő beteg volt; s az Ön köszvényfolyadékának rövid használatá után szinte teljesen kiéptül.

A midőn Önnek készíteném ezen rendkívüli sikeréért hálalmat kifejezőm, kérek egy újabb küldeményt a köszvényfolyadékából.

Tisztelettel Ilnický Adolf.

Oléjow, 1883 november 28-án. A beszerzési forrásokra nézve utalunk a mai számunkban foglalt KWIZDA KÖSZVÉNY-FOLYADÉKA című hirdetésre.

Megtalálta.

'Csacza. Magyarorszában. Brand Richard gyógyszerész urnak Zürichben. Tekintetes ur! Engedje meg kérem, hogy hálás köszönetem a következő nyilatkozatban kifejezhessem. A mult évben egy magyar újságban olvastam a Brandt Richard-féle svájcz labdacsookról. Mivel minden szenvedő, beteges ember fájdalmának enyhítésére s javulására törekszik, én is ezt keresve, Török József ur budapesti gyógyszer-tárából meghozattam az ön labdacsaít. S a mit kerestem, e gyógyszerben meg is találtam, gyomor- és bélhájum már is tetemesen megjavultak. Ezer köszönet önnek! Teljes tisztelettel: Szikrom Ferencz, kereskedő.

A svájcz labdacso, 70 kért egy dobozzal, a gyógyszer-tárakban kaphatók.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelentek és minden könyvtárban kaphatók következő

KATHOLIKUS IMAKÖNYVEK.

ALBACH Sz. J. A hitat órái. Elmélkedések Isten, erény és az örökké valóság felett. Bőrbe kötve aranyvágással 2 frt. Francia bőrbő kötve kapocsal 3 frt.

GYÖRFFY Iván. Kis mennyei manna. Harmadik kiad. Kötve 25 kr.

GYÖRFFY Iván. Mennyei manna. Katholikus ima- és énekkönyv tanuló ifjak és eltes-bek számára. 3-ik kiadás. Kötve 50 kr.

HUNGARI A. Isten temploma. Imakönyv minden rendű és állapotú keresztény katholicus számára. Zsebkiadás. Egy aczélmetszettel, bőrbő kötve aranyvágással.

Francia bőrbő kötve kapocsal 2 frt. Kék v. vörös bársonyba kötve, ezüst kerettel és kapocsal 6 frt.

TÁRKÁNYI Béla. Új rózsákert. Imádságos és énekes könyv katholicus keresztény hívek használatára. Czimképpel. Bőrbe kötve aranyvágással 3 frt. Francia bőrbő kötve, kapocsal 4 frt.

Ugyanaz zsebkiadás, Bőrbe kötve, aranyvágással 2 frt. Francia bőrbő kötve kapocsal 3 frt. Kék v. vörös bársonyba kötve, ezüst kerettel és kapocsal 8 frt.

TÁRKÁNYI Béla. Ifjúság kalauza az örök életre. Katholikus imakönyv énekekkel és zsoltárokkal. Vásonba kötve aranyvágással 80 kr.

TÁRKÁNYI Béla. Keresztény öregek gyámolka. Kathol. imádságos könyv. Egy czimképpel. Bőrbe kötve aranyvágással 2 frt. Francia bőrbő kötve 3 frt.

TÁRKÁNYI Béla. Helligé Anklänge. Gebete für katholische Christen. Neunzehnte Auflage. Mit sechs Stahlstichen. Gebunden in Leder mit Goldschnitt und Schuber 3 fl. 50 kr. Gebunden in Chagrinleder mit Silberschliessen 6 fl. Gebunden in Sammt mit Silberschliessen 8 fl.

TÁRKÁNYI Béla. Ártatlanok öröme. Katholikus imakönyveske kis gyermekek számára. Sok képpel. Kötve 20 kr.

TÁRKÁNYI Béla. Veszérgyal a mennyei korona elnyersére. Kathol. imádságos és énekes könyv. Négy aczélmetszettel. Bőrbe kötve, aranyvágással 2 frt. Ugyanaz: zsebkiadás, Bőrbe kötve aranyvágással 2 frt. Francia bőrbő kötve, kapocsal 3 frt.

Zwanzigste Original-Auflage in kleinstem Taschenformat. Gebunden in Chagrinleder mit Schliessen 3 fl. Geb. in Sammt mit Silberschliessen 5 fl.

MAGYAR KERTÉSZKÖNYV. A belterjes (intenzív) kertgazdászat foglalatja, MUTMUTATÓ KALAUZ a konyhakertészet, gyümölcsészet, magtermelés, magnemesítés, honosítás és virágos kert használati mivélésére. A kertészet minden rendű ügybarátainak, legkisebb pedig kisebb földbirtokosok használatára. FARKAS MIHALY. (Számos a szöveg között nyomott metszetekkel.) Ara füve 2 frt o. 6.

Egy hatszor haszabzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas N. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Opellik A. Stubenbastei 2.

Vászon- és fehérnemű raktár. Szükségletei beszerzésénél. HARRIS, ZEILLINGER és TÁRSA. Budapest, király-utca 9. sz. „A KÉK CSILLAGHOZ”.

FILICZKY MIKSA. Mellfűző- és fehérnemű-gyár. Ajánl saját gyártmányu mellfűzőket, ur-, női- és gyermek-fehérneműket, vasmakát, asztal-neműket, szövetű árak t és nyakkendőket a legújabb választékban és legújabb árakon.

FONTOS. Cs. kir. kiról, szabád. 1194. Temesváry Móricz. Budapest, király-utca 11. Ajánl hölgyeknek: Lasting czügos, topán sziv-czabásu, legegység, fajta Czügos topán, zerge vagy chagrin-bőr, szivszabásu szegezett talpjal ... 3.50

SOLOMONSON N. H. látszerész, váci utca 19. Leggazdagabb választék párisi színházi látszők-és labori táveszővekből, 5-20 frtig.

Varrógépek, a Wheeler & Wilson Mfg. Co. 1372 New-Yorkból. Otto Herman-nál (OHM C. O. UTÓDA) Budapest, V. József-tér 5. Különösen ajánlatnak az egyenes tűvel ellátott új horog-(Greifer)-varrógépek háromféle kivitelben, csatlakodó és iparosok részére. — mint a jelenkorak legjobb varrógépei, a párisi világgállitásban a legnagyobb díjak „Grand prix” egyikével lettek kitüntetve.

VÁSZON ÉS FEHÉRNEMŰ RAKTÁR „A MENYASSZONYHOZ” MÖSSMER JÓZSEF. Budapest, koronaherczeg-(uri)-utca s szibárus-utca sarkán, báró Orszy-féle ház 12. szám alatt, a főpostának átellenében. Ajánlja legnagyobb választékban ujjonnan berendezett raktárát mindennemű és minőségű rum-burgi, hollandi, irlandi, orosz, szilésiai és 155, 175, 200 cmr. széles ágylepedő-vásznait. Asztalterítőket 24, 18, 12 és 6 személyre, damaszt, jacquard és csínvathán. Ágyváradi, kávéskendők, csipke és java-takarók, törülközők, asztalkendők és terítők, len és batist szobkandóit, banellitakarók, zsinor-, pigné- és szines ruhá-barehet, wadmoll, ohifon, madapolam, shirting és oxford, himezett len-és watt-tiszt-készlet és betétek, ágyszegélyek (Gimpen), függönyök, aszonyi, ur-és gyermek fehérneműit len, chiffon, barchet és flanelben. Ingek, nadrágok, mellény-kék, fehér és szines alsó szoknyák, Lepedők, párnák, himszett, szegélyezett és sima ágyszegélyek, gallérok és kessők, dzszi és orpemeallányok és nadrágok. — Mánósi előnyomatott tárgyak keresztmérésre, s még mindenféle más cikkelt.

CHIOCOCA-LIKÖR (Liquor chioceae fortifians) Tadmányos-meggyalma, kizsír-bárá és koktályok által ajánlja, mint jolesnek bizonyít, határozot-tan ártalmatlan. Életrendi szer, különösen pedig mint gyors és kellemes ÉLÉNKITO. izomeroze. Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend. 1883. évben 1 millió palaczk szállított el. Édeskuty L.

Tapasztalataim, melyeket több évi működés és belgiumi gyógyszerárakban szerzem. Ez az eredmény is, hogy a külföldi gyógyszerek elszaporodását ellensúlyozzam, arra indítottam, hogy a legnagyobb gyógyszerjű növénykivonatokból, dr. Kvapil orvosi utasítása szerint a máris nagy kedveltségű kárpáti egészségi labdacsokat készítem és forgalomba hoztam, melyek eldugulás, nyálkásodás, étvágyhiány, gyomorhaj, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóház, aranyér, bőrkütségek, köszvény, vízkór és vesebajok ellen a legújabb sikerrel alkalmazhatók. — Egy skatulya 21 kr., egy tekercs 6 skatulyával 1 frt 5 kr., nem bérmentes küldeményül 5 kr. bélyegdíjjal több. Ha a labdacso árához 20 kr. mellékeltek és az egész összeg posta-utalvánnyal beküldték, akkor a megrendelt mennyiség az összes bírodalomba bárholva bérmentesen küldetik. Ezen esetben egy tekercs ára 1 frt 25 kr., 2 tekercs 2 frt 30 kr., 3 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 45 kr.

Friedrich János gyógyszerésznek Malaczkán, Pozsonym. RAKTÁR: Budapest: Pataki Károly Szechenyi-udvar az újjépült el-szobor, Várás L. Pozsonyban: Pistorly Bódog, Debreczenben: Mihályos Istv. Kocsikemén: Molnár János, Szegeden: Kovács Albert, Temesvárt: Tárcazy István, Veszérgen: Müller Oszkár, kés-Csaba, Kula, Pozsony, Szt-György, Gyöngyös, Zolym, Ersek-Ujvár, Szu-onány, Fegyvernek, Xun-Szent-Márton, Bim-Szombat, Füzorváros és Békésben. Zságráiban: Arzon gyógyszerésznél. Bécében: (Währing) Trnka. Legújabb híralatok. Kérem labdacsoiból, melyek házamban évek óta kedvelt háziszerek, 2 tekercset küldeni. Körömczabánya 1883. május hó 7-én. Raab Károly ev. pléb. Kérem tisztelettel kit. labdacsoiból ismét 10 tekercset küldeni. Zvada Ferencz kath. plébános. Pöstyén Teplitzben véletlenül szerencsém volt labdacsoit megkapni, melyek nekem és nejemnek kitűnő szolálatot tettek. Ennélfő va kérek négy tekercs kitűnő esodahatásu labdacsoit. Neustadt, Morvaországban 1883. szept. hó 20-án. Novotny Ferencz kávé. Miután saját tapasztalásomból esodahatásu labdacsoi kitűnő jóságától meg vagyok győződve, kérek két tekercset. Tétel 1883. aug. hó 12-én. Reibh Christof építómester. 18 éven át gyomorhajban szenvedtem, csak egyedül 1 labdacso segített nekem. Az isten áldja meg. Sirofince, Havonia 1883. november hó 22-én. Fopp Antal asztalosmester. T. gyógyszerész ur! Kérem küldjön nekem még tíz tekercset egészségi labdacsoiból, miután ezek váltóházat, aranyért, és minden gyomorbetegséget esodaszertűn gyógyítanak, ezen ökből minden gyógyult nevében mely köszönetem kifejezem. Csanád 1882. aug. hó 31-én. Wolf János. Kérek egy tekercset bajomnak valódi jó hatásu egészségi labdacsoiból küldeni. Cservenka 1882. május 15. Gehl Péter kosárfőnök mester. Kérek egyik rokonom részére két tekercs egészségi labdacsoit gyomorgörcs ellen küldeni. Nejem helyreállításáért, ki két éven át borza tűz gyomorgörcsben szenvedett, jelenleg pedig teljesen egészséges mély köszönettel tartozom. Nagy-Szalonta 1882. június 4-én. Nándory Sámuel timármester. Kérek két tekercset egészségi ur! Kérek ismét három tekercset kitűnő egészségi labdacsoiból. Az isten áldja meg ezen találmányért, miután labdacsoi ismét teljesen helyreállítottak. — B.-Alja 1882. szeptember 16-án. Duschek Ferencz bányászti. Tekintetes ur! A neurég küldött abdacsoit plébániámban beleg gyermek közt szétosztottam, s miután tapasztaltam, hogy ezekre kitűnően hatnak, ennélfőva kérek ismét hat tekercset. Liptó-Hutty 1882. július 2. Divoczky János, plébános. Kérek két tekercset egészségi labdacsoiból küldeni; miután ezeket mint nélkülözhetlen háziszert találtam, ezen-nel köszönetemet nyilvánosan kifejezem. Banastor. 1882. szeptember 4. Hirschhanser E. Sziveskedjek mellékelni ésszegért nekem ismét két csomagot egészségi labdacsoiból, melyek kitűnő hatása az aranyérem tagadhatlan, mit magamon tapasztaltam, küldeni. Körment. 1882. március 20-án. Kereszényi I. ref. plébános. Kérek mielőbb kitűnő egészségi labdacsoiból két tekercset küldeni, miután évek során át ezek használatá szokva vagyok, és pedig igen jó sikerrel, ugy hogy házamban nélkülözhetlenné lettek. Rozsnyó, 1882. december 4-én. Hedry Nándor, pénzügyi hivatalnok. Kérek azonnal 6 dobozt labdacsoiból küldeni. Az isten ezen jó hatásu gyógytalálmányáért áldja meg. Bécs, 1882. augusztus 22-én. Helyettes Lajos, plébános. Labdacsoi kitűnő hatásáért, mely évek óta elvezett egészéget vissza-adták, alulról önkön nyilvánosan köszönetét fejezi ki. Gilvándorf, 1882. októ. Scheider Antal, földmivélő.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szellenszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz 6.

VERNE GYULA KÉRABAN A VASFEJŐ.

REGÉNY.

Fordították

GYÖRGY ALADÁR és ILLÉSY PIROSKA.

Negyvenhét képpel.

Ara füzve 2 forint.

THEDO tanár szakállhagymája,
legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növényének eszközésére.

Szantalanon vannak meg legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállal csupán e szerrel készíthetik. — E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növeszt, úgy hogy általa még 13 éves fiúk is a legvirágosabb állapotba hozhatók. — E szer a szakállat a legvirágosabb állapotba hozhatók. — E szer a szakállat a legvirágosabb állapotba hozhatók.

A nekem küldött **Thedo-féle szakállhagyma** kitűnőnek bizonyult, mit köszönetem mellett ezennel tudomására adok.
Miskolc, 1879. szept. 25-én. **Otpreda József.**

Szíves köszönetemet a **szakállhagymáért**; nagyon jónak találattam. Mindenkinél a legjobb lélekkel ajánlhatom.
Schwarzhach, 1879. febr. 25. **Hirt Károly** s. k. épít. vállalkozó.
Főútnál József gyógyszerész utrak Prágában.

A **szakállhagyma** joggal mondható csodaszermek. Alig négyhetes használat után örömmel látom régi elhajlásomat teljességgel menni. Kérem Jót stb. Teschen, 1879. máj. 29-án. **Gindra Wenzel**, orvos.
Valódi minőségben **Budapestben csak Török József** ur gyógyszerésztől kapható: P. zsonyban **Pisztory Félix** nál, Mihálykapu. Temesváron **Ta. csay István** nál. 1 csomag ára frt 2-10.

KWIZDA KÖZSVÉNY-FOLYADÉKJA
évek óta kipróbált, jeles szer
köszvény, csúsz és idegbántalmak ellen.

Jelesnek bizonyul ficzamadások, az izmok és idegek feszültsége, véraláfutások, zúzódások, a bőr érzéketlensége, továbbá helyi görcsök (lábikragörös), idegfájás, s kötelek után származott daganatok ellen; főként erősítő szer nagyobb fáradtságok, gyalogások, stb. előtt és után, valamint előhalott agykorban beállott gyöngeségeknl.

Valódi minőségben a következő czégeknl: **Budapestben** nagyban: **Török József** gyógyszer, király-utca, Strobenz testv., Thallmayer A. és Seta, Pillich F. (kerpesi udvar); **Kochmeister** Frigyes utda.

Fő letét: KWIZDA FERENCZ JANOS kerületi gyógyszer. és cs. k. udv. szállítónál **Korneuburgban**.

Egy üveggel 1 frt o. ó.

Ezen kívül a koronaországok majd minden gyógyszer-tárában vannak letétek, melyek a vidéki lapok által időnként köz tudomásra hozhatók **szives megfigyelésül**. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget, mindig Kwizda közsvény-folyadékát kérni és arra figyelni, hogy ép úgy minden üveg, valamint a carton is a fönnebbi védjegyvel van-e ellátva. 709

Értesítés a husvéti Kálazdy-nál
A legdíszesebb **husvéti tojások**, melyek a legújabb és legkisebb méretűek. **Pompa megáztatás** nélkül, **szépség** nélkül, **szépség** nélkül, **szépség** nélkül.

KERÉSZ TUDOR
Kálazdy Gyula utca 11. sz. 1. emelet.

Nagyon fontos hölgyeknek!
A legártalmatlanabb és leghatásosabb, eszer a bőr fölött, tisztán, Bóschan, Éde Bécs, Raktár Buda pesten Seefeldner J. L. n. kir. udvari szállítónál, váci utca 9. szám. 1 csomag haszn. után visszatér egy 70 kr.

Elismert szilárd kivitelű finom és mégis olcsó hajmunkák.

Hajfonatok a legújabb valdai emberi hajból 80 cm. hosszúra 1 frt 10. kr. 2 frt 10. kr. 3 frt 10. kr. 4 frt 10. kr. 5 frt 10. kr. 6 frt 10. kr. 7 frt 10. kr. 8 frt 10. kr. 9 frt 10. kr. 10 frt 10. kr. 11 frt 10. kr. 12 frt 10. kr. 13 frt 10. kr. 14 frt 10. kr. 15 frt 10. kr. 16 frt 10. kr. 17 frt 10. kr. 18 frt 10. kr. 19 frt 10. kr. 20 frt 10. kr. 21 frt 10. kr. 22 frt 10. kr. 23 frt 10. kr. 24 frt 10. kr. 25 frt 10. kr. 26 frt 10. kr. 27 frt 10. kr. 28 frt 10. kr. 29 frt 10. kr. 30 frt 10. kr. 31 frt 10. kr. 32 frt 10. kr. 33 frt 10. kr. 34 frt 10. kr. 35 frt 10. kr. 36 frt 10. kr. 37 frt 10. kr. 38 frt 10. kr. 39 frt 10. kr. 40 frt 10. kr. 41 frt 10. kr. 42 frt 10. kr. 43 frt 10. kr. 44 frt 10. kr. 45 frt 10. kr. 46 frt 10. kr. 47 frt 10. kr. 48 frt 10. kr. 49 frt 10. kr. 50 frt 10. kr. 51 frt 10. kr. 52 frt 10. kr. 53 frt 10. kr. 54 frt 10. kr. 55 frt 10. kr. 56 frt 10. kr. 57 frt 10. kr. 58 frt 10. kr. 59 frt 10. kr. 60 frt 10. kr. 61 frt 10. kr. 62 frt 10. kr. 63 frt 10. kr. 64 frt 10. kr. 65 frt 10. kr. 66 frt 10. kr. 67 frt 10. kr. 68 frt 10. kr. 69 frt 10. kr. 70 frt 10. kr. 71 frt 10. kr. 72 frt 10. kr. 73 frt 10. kr. 74 frt 10. kr. 75 frt 10. kr. 76 frt 10. kr. 77 frt 10. kr. 78 frt 10. kr. 79 frt 10. kr. 80 frt 10. kr. 81 frt 10. kr. 82 frt 10. kr. 83 frt 10. kr. 84 frt 10. kr. 85 frt 10. kr. 86 frt 10. kr. 87 frt 10. kr. 88 frt 10. kr. 89 frt 10. kr. 90 frt 10. kr. 91 frt 10. kr. 92 frt 10. kr. 93 frt 10. kr. 94 frt 10. kr. 95 frt 10. kr. 96 frt 10. kr. 97 frt 10. kr. 98 frt 10. kr. 99 frt 10. kr. 100 frt 10. kr. 101 frt 10. kr. 102 frt 10. kr. 103 frt 10. kr. 104 frt 10. kr. 105 frt 10. kr. 106 frt 10. kr. 107 frt 10. kr. 108 frt 10. kr. 109 frt 10. kr. 110 frt 10. kr. 111 frt 10. kr. 112 frt 10. kr. 113 frt 10. kr. 114 frt 10. kr. 115 frt 10. kr. 116 frt 10. kr. 117 frt 10. kr. 118 frt 10. kr. 119 frt 10. kr. 120 frt 10. kr. 121 frt 10. kr. 122 frt 10. kr. 123 frt 10. kr. 124 frt 10. kr. 125 frt 10. kr. 126 frt 10. kr. 127 frt 10. kr. 128 frt 10. kr. 129 frt 10. kr. 130 frt 10. kr. 131 frt 10. kr. 132 frt 10. kr. 133 frt 10. kr. 134 frt 10. kr. 135 frt 10. kr. 136 frt 10. kr. 137 frt 10. kr. 138 frt 10. kr. 139 frt 10. kr. 140 frt 10. kr. 141 frt 10. kr. 142 frt 10. kr. 143 frt 10. kr. 144 frt 10. kr. 145 frt 10. kr. 146 frt 10. kr. 147 frt 10. kr. 148 frt 10. kr. 149 frt 10. kr. 150 frt 10. kr. 151 frt 10. kr. 152 frt 10. kr. 153 frt 10. kr. 154 frt 10. kr. 155 frt 10. kr. 156 frt 10. kr. 157 frt 10. kr. 158 frt 10. kr. 159 frt 10. kr. 160 frt 10. kr. 161 frt 10. kr. 162 frt 10. kr. 163 frt 10. kr. 164 frt 10. kr. 165 frt 10. kr. 166 frt 10. kr. 167 frt 10. kr. 168 frt 10. kr. 169 frt 10. kr. 170 frt 10. kr. 171 frt 10. kr. 172 frt 10. kr. 173 frt 10. kr. 174 frt 10. kr. 175 frt 10. kr. 176 frt 10. kr. 177 frt 10. kr. 178 frt 10. kr. 179 frt 10. kr. 180 frt 10. kr. 181 frt 10. kr. 182 frt 10. kr. 183 frt 10. kr. 184 frt 10. kr. 185 frt 10. kr. 186 frt 10. kr. 187 frt 10. kr. 188 frt 10. kr. 189 frt 10. kr. 190 frt 10. kr. 191 frt 10. kr. 192 frt 10. kr. 193 frt 10. kr. 194 frt 10. kr. 195 frt 10. kr. 196 frt 10. kr. 197 frt 10. kr. 198 frt 10. kr. 199 frt 10. kr. 200 frt 10. kr. 201 frt 10. kr. 202 frt 10. kr. 203 frt 10. kr. 204 frt 10. kr. 205 frt 10. kr. 206 frt 10. kr. 207 frt 10. kr. 208 frt 10. kr. 209 frt 10. kr. 210 frt 10. kr. 211 frt 10. kr. 212 frt 10. kr. 213 frt 10. kr. 214 frt 10. kr. 215 frt 10. kr. 216 frt 10. kr. 217 frt 10. kr. 218 frt 10. kr. 219 frt 10. kr. 220 frt 10. kr. 221 frt 10. kr. 222 frt 10. kr. 223 frt 10. kr. 224 frt 10. kr. 225 frt 10. kr. 226 frt 10. kr. 227 frt 10. kr. 228 frt 10. kr. 229 frt 10. kr. 230 frt 10. kr. 231 frt 10. kr. 232 frt 10. kr. 233 frt 10. kr. 234 frt 10. kr. 235 frt 10. kr. 236 frt 10. kr. 237 frt 10. kr. 238 frt 10. kr. 239 frt 10. kr. 240 frt 10. kr. 241 frt 10. kr. 242 frt 10. kr. 243 frt 10. kr. 244 frt 10. kr. 245 frt 10. kr. 246 frt 10. kr. 247 frt 10. kr. 248 frt 10. kr. 249 frt 10. kr. 250 frt 10. kr. 251 frt 10. kr. 252 frt 10. kr. 253 frt 10. kr. 254 frt 10. kr. 255 frt 10. kr. 256 frt 10. kr. 257 frt 10. kr. 258 frt 10. kr. 259 frt 10. kr. 260 frt 10. kr. 261 frt 10. kr. 262 frt 10. kr. 263 frt 10. kr. 264 frt 10. kr. 265 frt 10. kr. 266 frt 10. kr. 267 frt 10. kr. 268 frt 10. kr. 269 frt 10. kr. 270 frt 10. kr. 271 frt 10. kr. 272 frt 10. kr. 273 frt 10. kr. 274 frt 10. kr. 275 frt 10. kr. 276 frt 10. kr. 277 frt 10. kr. 278 frt 10. kr. 279 frt 10. kr. 280 frt 10. kr. 281 frt 10. kr. 282 frt 10. kr. 283 frt 10. kr. 284 frt 10. kr. 285 frt 10. kr. 286 frt 10. kr. 287 frt 10. kr. 288 frt 10. kr. 289 frt 10. kr. 290 frt 10. kr. 291 frt 10. kr. 292 frt 10. kr. 293 frt 10. kr. 294 frt 10. kr. 295 frt 10. kr. 296 frt 10. kr. 297 frt 10. kr. 298 frt 10. kr. 299 frt 10. kr. 300 frt 10. kr. 301 frt 10. kr. 302 frt 10. kr. 303 frt 10. kr. 304 frt 10. kr. 305 frt 10. kr. 306 frt 10. kr. 307 frt 10. kr. 308 frt 10. kr. 309 frt 10. kr. 310 frt 10. kr. 311 frt 10. kr. 312 frt 10. kr. 313 frt 10. kr. 314 frt 10. kr. 315 frt 10. kr. 316 frt 10. kr. 317 frt 10. kr. 318 frt 10. kr. 319 frt 10. kr. 320 frt 10. kr. 321 frt 10. kr. 322 frt 10. kr. 323 frt 10. kr. 324 frt 10. kr. 325 frt 10. kr. 326 frt 10. kr. 327 frt 10. kr. 328 frt 10. kr. 329 frt 10. kr. 330 frt 10. kr. 331 frt 10. kr. 332 frt 10. kr. 333 frt 10. kr. 334 frt 10. kr. 335 frt 10. kr. 336 frt 10. kr. 337 frt 10. kr. 338 frt 10. kr. 339 frt 10. kr. 340 frt 10. kr. 341 frt 10. kr. 342 frt 10. kr. 343 frt 10. kr. 344 frt 10. kr. 345 frt 10. kr. 346 frt 10. kr. 347 frt 10. kr. 348 frt 10. kr. 349 frt 10. kr. 350 frt 10. kr. 351 frt 10. kr. 352 frt 10. kr. 353 frt 10. kr. 354 frt 10. kr. 355 frt 10. kr. 356 frt 10. kr. 357 frt 10. kr. 358 frt 10. kr. 359 frt 10. kr. 360 frt 10. kr. 361 frt 10. kr. 362 frt 10. kr. 363 frt 10. kr. 364 frt 10. kr. 365 frt 10. kr. 366 frt 10. kr. 367 frt 10. kr. 368 frt 10. kr. 369 frt 10. kr. 370 frt 10. kr. 371 frt 10. kr. 372 frt 10. kr. 373 frt 10. kr. 374 frt 10. kr. 375 frt 10. kr. 376 frt 10. kr. 377 frt 10. kr. 378 frt 10. kr. 379 frt 10. kr. 380 frt 10. kr. 381 frt 10. kr. 382 frt 10. kr. 383 frt 10. kr. 384 frt 10. kr. 385 frt 10. kr. 386 frt 10. kr. 387 frt 10. kr. 388 frt 10. kr. 389 frt 10. kr. 390 frt 10. kr. 391 frt 10. kr. 392 frt 10. kr. 393 frt 10. kr. 394 frt 10. kr. 395 frt 10. kr. 396 frt 10. kr. 397 frt 10. kr. 398 frt 10. kr. 399 frt 10. kr. 400 frt 10. kr. 401 frt 10. kr. 402 frt 10. kr. 403 frt 10. kr. 404 frt 10. kr. 405 frt 10. kr. 406 frt 10. kr. 407 frt 10. kr. 408 frt 10. kr. 409 frt 10. kr. 410 frt 10. kr. 411 frt 10. kr. 412 frt 10. kr. 413 frt 10. kr. 414 frt 10. kr. 415 frt 10. kr. 416 frt 10. kr. 417 frt 10. kr. 418 frt 10. kr. 419 frt 10. kr. 420 frt 10. kr. 421 frt 10. kr. 422 frt 10. kr. 423 frt 10. kr. 424 frt 10. kr. 425 frt 10. kr. 426 frt 10. kr. 427 frt 10. kr. 428 frt 10. kr. 429 frt 10. kr. 430 frt 10. kr. 431 frt 10. kr. 432 frt 10. kr. 433 frt 10. kr. 434 frt 10. kr. 435 frt 10. kr. 436 frt 10. kr. 437 frt 10. kr. 438 frt 10. kr. 439 frt 10. kr. 440 frt 10. kr. 441 frt 10. kr. 442 frt 10. kr. 443 frt 10. kr. 444 frt 10. kr. 445 frt 10. kr. 446 frt 10. kr. 447 frt 10. kr. 448 frt 10. kr. 449 frt 10. kr. 450 frt 10. kr. 451 frt 10. kr. 452 frt 10. kr. 453 frt 10. kr. 454 frt 10. kr. 455 frt 10. kr. 456 frt 10. kr. 457 frt 10. kr. 458 frt 10. kr. 459 frt 10. kr. 460 frt 10. kr. 461 frt 10. kr. 462 frt 10. kr. 463 frt 10. kr. 464 frt 10. kr. 465 frt 10. kr. 466 frt 10. kr. 467 frt 10. kr. 468 frt 10. kr. 469 frt 10. kr. 470 frt 10. kr. 471 frt 10. kr. 472 frt 10. kr. 473 frt 10. kr. 474 frt 10. kr. 475 frt 10. kr. 476 frt 10. kr. 477 frt 10. kr. 478 frt 10. kr. 479 frt 10. kr. 480 frt 10. kr. 481 frt 10. kr. 482 frt 10. kr. 483 frt 10. kr. 484 frt 10. kr. 485 frt 10. kr. 486 frt 10. kr. 487 frt 10. kr. 488 frt 10. kr. 489 frt 10. kr. 490 frt 10. kr. 491 frt 10. kr. 492 frt 10. kr. 493 frt 10. kr. 494 frt 10. kr. 495 frt 10. kr. 496 frt 10. kr. 497 frt 10. kr. 498 frt 10. kr. 499 frt 10. kr. 500 frt 10. kr. 501 frt 10. kr. 502 frt 10. kr. 503 frt 10. kr. 504 frt 10. kr. 505 frt 10. kr. 506 frt 10. kr. 507 frt 10. kr. 508 frt 10. kr. 509 frt 10. kr. 510 frt 10. kr. 511 frt 10. kr. 512 frt 10. kr. 513 frt 10. kr. 514 frt 10. kr. 515 frt 10. kr. 516 frt 10. kr. 517 frt 10. kr. 518 frt 10. kr. 519 frt 10. kr. 520 frt 10. kr. 521 frt 10. kr. 522 frt 10. kr. 523 frt 10. kr. 524 frt 10. kr. 525 frt 10. kr. 526 frt 10. kr. 527 frt 10. kr. 528 frt 10. kr. 529 frt 10. kr. 530 frt 10. kr. 531 frt 10. kr. 532 frt 10. kr. 533 frt 10. kr. 534 frt 10. kr. 535 frt 10. kr. 536 frt 10. kr. 537 frt 10. kr. 538 frt 10. kr. 539 frt 10. kr. 540 frt 10. kr. 541 frt 10. kr. 542 frt 10. kr. 543 frt 10. kr. 544 frt 10. kr. 545 frt 10. kr. 546 frt 10. kr. 547 frt 10. kr. 548 frt 10. kr. 549 frt 10. kr. 550 frt 10. kr. 551 frt 10. kr. 552 frt 10. kr. 553 frt 10. kr. 554 frt 10. kr. 555 frt 10. kr. 556 frt 10. kr. 557 frt 10. kr. 558 frt 10. kr. 559 frt 10. kr. 560 frt 10. kr. 561 frt 10. kr. 562 frt 10. kr. 563 frt 10. kr. 564 frt 10. kr. 565 frt 10. kr. 566 frt 10. kr. 567 frt 10. kr. 568 frt 10. kr. 569 frt 10. kr. 570 frt 10. kr. 571 frt 10. kr. 572 frt 10. kr. 573 frt 10. kr. 574 frt 10. kr. 575 frt 10. kr. 576 frt 10. kr. 577 frt 10. kr. 578 frt 10. kr. 579 frt 10. kr. 580 frt 10. kr. 581 frt 10. kr. 582 frt 10. kr. 583 frt 10. kr. 584 frt 10. kr. 585 frt 10. kr. 586 frt 10. kr. 587 frt 10. kr. 588 frt 10. kr. 589 frt 10. kr. 590 frt 10. kr. 591 frt 10. kr. 592 frt 10. kr. 593 frt 10. kr. 594 frt 10. kr. 595 frt 10. kr. 596 frt 10. kr. 597 frt 10. kr. 598 frt 10. kr. 599 frt 10. kr. 600 frt 10. kr. 601 frt 10. kr. 602 frt 10. kr. 603 frt 10. kr. 604 frt 10. kr. 605 frt 10. kr. 606 frt 10. kr. 607 frt 10. kr. 608 frt 10. kr. 609 frt 10. kr. 610 frt 10. kr. 611 frt 10. kr. 612 frt 10. kr. 613 frt 10. kr. 614 frt 10. kr. 615 frt 10. kr. 616 frt 10. kr. 617 frt 10. kr. 618 frt 10. kr. 619 frt 10. kr. 620 frt 10. kr. 621 frt 10. kr. 622 frt 10. kr. 623 frt 10. kr. 624 frt 10. kr. 625 frt 10. kr. 626 frt 10. kr. 627 frt 10. kr. 628 frt 10. kr. 629 frt 10. kr. 630 frt 10. kr. 631 frt 10. kr. 632 frt 10. kr. 633 frt 10. kr. 634 frt 10. kr. 635 frt 10. kr. 636 frt 10. kr. 637 frt 10. kr. 638 frt 10. kr. 639 frt 10. kr. 640 frt 10. kr. 641 frt 10. kr. 642 frt 10. kr. 643 frt 10. kr. 644 frt 10. kr. 645 frt 10. kr. 646 frt 10. kr. 647 frt 10. kr. 648 frt 10. kr. 649 frt 10. kr. 650 frt 10. kr. 651 frt 10. kr. 652 frt 10. kr. 653 frt 10. kr. 654 frt 10. kr. 655 frt 10. kr. 656 frt 10. kr. 657 frt 10. kr. 658 frt 10. kr. 659 frt 10. kr. 660 frt 10. kr. 661 frt 10. kr. 662 frt 10. kr. 663 frt 10. kr. 664 frt 10. kr. 665 frt 10. kr. 666 frt 10. kr. 667 frt 10. kr. 668 frt 10. kr. 669 frt 10. kr. 670 frt 10. kr. 671 frt 10. kr. 672 frt 10. kr. 673 frt 10. kr. 674 frt 10. kr. 675 frt 10. kr. 676 frt 10. kr. 677 frt 10. kr. 678 frt 10. kr. 679 frt 10. kr. 680 frt 10. kr. 681 frt 10. kr. 682 frt 10. kr. 683 frt 10. kr. 684 frt 10. kr. 685 frt 10. kr. 686 frt 10. kr. 687 frt 10. kr. 688 frt 10. kr. 689 frt 10. kr. 690 frt 10. kr. 691 frt 10. kr. 692 frt 10. kr. 693 frt 10. kr. 694 frt 10. kr. 695 frt 10. kr. 696 frt 10. kr. 697 frt 10. kr. 698 frt 10. kr. 699 frt 10. kr. 700 frt 10. kr. 701 frt 10. kr. 702 frt 10. kr. 703 frt 10. kr. 704 frt 10. kr. 705 frt 10. kr. 706 frt 10. kr. 707 frt 10. kr. 708 frt 10. kr. 709 frt 10. kr. 710 frt 10. kr. 711 frt 10. kr. 712 frt 10. kr. 713 frt 10. kr. 714 frt 10. kr. 715 frt 10. kr. 716 frt 10. kr. 717 frt 10. kr. 718 frt 10. kr. 719 frt 10. kr. 720 frt 10. kr. 721 frt 10. kr. 722 frt 10. kr. 723 frt 10. kr. 724 frt 10. kr. 725 frt 10. kr. 726 frt 10. kr. 727 frt 10. kr. 728 frt 10. kr. 729 frt 10. kr. 730 frt 10. kr. 731 frt 10. kr. 732 frt 10. kr. 733 frt 10. kr. 734 frt 10. kr. 735 frt 10. kr. 736 frt 10. kr. 737 frt 10. kr. 738 frt 10. kr. 739 frt 10. kr. 740 frt 10. kr. 741 frt 10. kr. 742 frt 10. kr. 743 frt 10. kr. 744 frt 10. kr. 745 frt 10. kr. 746 frt 10. kr. 747 frt 10. kr. 748 frt 10. kr. 749 frt 10. kr. 750 frt 10. kr. 751 frt 10. kr. 752 frt 10. kr. 753 frt 10. kr. 754 frt 10. kr. 755 frt 10. kr. 756 frt 10. kr. 757 frt 10. kr. 758 frt 10. kr. 759 frt 10. kr. 760 frt 10. kr. 761 frt 10. kr. 762 frt 10. kr. 763 frt 10. kr. 764 frt 10. kr. 765 frt 10. kr. 766 frt 10. kr. 767 frt 10. kr. 768 frt 10. kr. 769 frt 10. kr. 770 frt 10. kr. 771 frt 10. kr. 772 frt 10. kr. 773 frt 10. kr. 774 frt 10. kr. 775 frt 10. kr. 776 frt 10. kr. 777 frt 10. kr. 778 frt 10. kr. 779 frt 10. kr. 780 frt 10. kr. 781 frt 10. kr. 782 frt 10. kr. 783 frt 10. kr. 784 frt 10. kr. 785 frt 10. kr. 786 frt 10. kr. 787 frt 10. kr. 788 frt 10. kr. 789 frt 10. kr. 790 frt 10. kr. 791 frt 10. kr. 792 frt 10. kr. 793 frt 10. kr. 794 frt 10. kr. 795 frt 10. kr. 796 frt 10. kr. 797 frt 10. kr. 798 frt 10. kr. 799 frt 10. kr. 800 frt 10. kr. 801 frt 10. kr. 802 frt 10. kr. 803 frt 10. kr. 804 frt 10. kr. 805 frt 10. kr. 806 frt 10. kr. 807 frt 10. kr. 808 frt 10. kr. 809 frt 10. kr. 810 frt 10. kr. 811 frt 10. kr. 812 frt 10. kr. 813 frt 10. kr. 814 frt 10. kr. 815 frt 10. kr. 816 frt 10. kr. 817 frt 10. kr. 818 frt 10. kr. 819 frt 10. kr. 820 frt 10. kr. 821 frt 10. kr. 822 frt 10. kr. 823 frt 10. kr. 824 frt 10. kr. 825 frt 10. kr. 826 frt 10. kr. 827 frt 10. kr. 828 frt 10. kr. 829 frt 10. kr. 830 frt 10. kr. 831 frt 10. kr. 832 frt 10. kr. 833 frt 10. kr. 834 frt 10. kr. 835 frt 10. kr. 836 frt 10. kr. 837 frt 10. kr. 838 frt 10. kr. 839 frt 10. kr. 840 frt 10. kr. 841 frt 10. kr. 842 frt 10. kr. 843 frt 10. kr. 844 frt 10. kr. 845 frt 10. kr. 846 frt 10. kr. 847 frt 10. kr. 848 frt 10. kr. 849 frt 10. kr. 850 frt 10. kr. 851 frt 10. kr. 852 frt 10. kr. 853 frt 10. kr. 854 frt 10. kr. 855 frt 10. kr. 856 frt 10. kr. 857 frt 10. kr. 858 frt 10. kr. 859 frt 10. kr. 860 frt 10. kr. 861 frt 10. kr. 862 frt 10. kr. 863 frt 10. kr. 864 frt 10. kr. 865 frt 10. kr. 866 frt 10. kr. 867 frt 10. kr. 868 frt 10. kr. 869 frt 10. kr. 870 frt 10. kr. 871 frt 10. kr. 872 frt 10. kr. 873 frt 10. kr. 874 frt 10. kr